

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

de offentlige Examinere

i

Randers lærde Skole

i Juli 1859.

Indhold:

Terentses Hecyra, metrisk oversat.
Skolefterretninger for 1858—59.

Randers. 1859.

Trykt hos M. P. Fogh.

Cerentſes
Lyſtſpil.

Overſatte

af

Dr. G. R. Whitte.

Randers.

Trykt hos M. P. Fogh.

1859.

Swigermøderen.

(Hecyra).

Personerne:

Lachés, Borger i Athen.

Sostrata, hans Kone.

Pamphilus, deres Søn.

Parmeno, } Slaver.

Sofia,

Phidippus, Borger i Athen.

Myrrhina, hans Kone.

Bacchis, fritlevende Kvinde (meretrix).

Syra, hendes Slavinde.

Philotis, fritlevende Kvinde.

Slaver og Slavinder, stumme Personer.

Scenen er en Gade i Athen, i hvilken Lachés, Phidippus og Bacchis boe.

Prologus.

(Ved anden Opførelse).

Vort Stykke hedder Svigermød'ren. Første Gang
Vi gav det, traf et usædvanligt Uheld ind:
Til at see det og vurdere det var ingen No;
I den Grad havde Publikum tabt Sind og Sande
Over en Linedandsfer. Nu det gaaer som nyt:
Forsfatteren vilde, for at kunne sælge det
Igen, ei atter give det i samme Form.
I kjende andre Stykker af ham; viser ham
Den Gunst at skjenke dette Jer Opmærksomhed.

Prologus.

(Ved tredie Opførelse)*).

Med Bøn til Eder kommer jeg som Prologus;
Bønshørelse mig skjenker, at jeg nyde maa
Som Dding samme Lykke, jeg som Dngre nød,
At jeg fik Stykker, man forsmaaet havde først,

---

*) Denne Prolog blev fremagt af den berømte Skuespiller L. Ambivius Turpio.

Tsjen paa Scenen, at ei disse skulde gaae
 Med Digteren i Graven. I Komedier,
 Cæcilius *) skrev, i Førstningen man pøb mig ud,
 Deels kun med Nød jeg holdt mig. Men jeg vidste jo,
 Hvor slibrig denne Bane er, og paatog mig
 Med uvist Haab et sikkert Slid: Jeg gav paany
 De samme Stykker, brugte al min Flid, paa det
 At samme Mand mig skulde skrive andre ny'
 Og ikke bringes til at tabe Lyst og Flid.
 Jeg fik dem opført, da man først med dem blev fjendt,
 De Bifald vandt. Saaledes gav jeg Digteren,
 Som uretsfærdig Modstand havde fjernet fast
 Fra slittig Digtervirksomhed, sin Plads igjen.
 Hvis jeg hans Stykker dengang havde strax forsmaaet
 Og søgt at skræmme ham til hellere i Ro
 At leve end i Uro, vilde jeg jo let
 Ham have kunnet skræmme fra at skrive Meer. —
 For min Skyld hør nu venligt, hvad jeg beder om:
 Jeg bringer Eder atter „Egigermoderen“,
 Et Stykke, jeg har aldrig kunnet spilt i Ro.
 De Uheld, som det rammed, Eders Indsigt nu
 Afværge skal, hvis den begunstiger vor Flid.
 Bed første Forestilling Nævekæmperes Ny
 (Hvortil Forventning om en Linedaudser kom),
 En Sværm af Følgesvende, Stoi og Kvindeskrig
 Forvoldte, at jeg maatte gaae før Tiden bort.
 Nu, efter gammel Bane prøved' jeg paa ny
 Min Lykke, giver atter Skuespillet, og
 I første Akt jeg Bifald vandt. Da hedder det,
 Der skulde gives Fægterlege; skareviis

---

*) Cæcilius Statius var død, kort før Terentius optraadte som Forfatter.

Følf strømme til; man støier, raaber, slaes om Plads;
 Min Plads jeg derfor ikke kunde hævde da.
 Nu er her ingen Trængsel, lutter Fred og Ro;
 Mig Leilighed er given til at træde op
 Og Eder til at høre paa Komedien.
 Tilstæder ei, at Scenens Kunst (det staaer til Jer)
 Skal savne Dyrkere; lad Jer Auktoritet
 Til min sig slutte, venligt understøtte den.
 Hvis aldrig jeg i ublu Priis min Kunst har holdt,
 Men stedse troet, at det min største Fordeel er
 At tjene og fornøie Jer, saavidt jeg kan,
 Saa lad mig opnaae denne Gunst, at Avindsmænd
 Gi skulle sælde og bespotte Digteren,
 Som mig sit Bærk betroede, gav sig Jer i Bold.
 For min Skyld tag Jer nu af Sagen, skjenker Ro,
 At Andre kan opmuntres til at skrive ny'
 Komedier og jeg med Fordeel kjøbe dem
 For mine Penge for at indstudere dem.

Første Akt.

Første Scene.

Philotis, Syra.

Philotis.

Af, Giffere findes der ei mange af, Syra,
 Som mod os stakkels Piger ere troe.
 Tænk blot, hvor tidt tilsvor ei Pamphilus saa høit
 Og helligt Bacchis, at Enhver ham maatte troe,

Han vilde aldrig, mens hun leved, gifte sig;
Det er dog sleet!

Syra.

Ja derfor ivrigt raader og
Formaner jeg til uden al Barmhjertighed
At plyndre, skjære, slænge dem, Du fange kan.

Philotis.

Men skulde jeg da Ingen skaane?

Syra.

Ikke Gen!

Nei, tro Du mig: til Dig der kommer ikke Gen
Af disse uden for ved Smigrerier at faae
For ringest Priis sin Belyst mættet. Skulde Du,
Min Kjære, ikke efterstræbe dem igjen?

Philotis.

At være eens mod Alle er dog neppe ret.

Syra.

So vist! ei ret at tugte sine Fjender brav
Og dyppe dem i deres eget Fidt? So vist!
Jeg stakkels Kjærting! Hvorfor har jeg ikke nu
Din Alder og din Skjønhed, Du ei min Forstand?

Anden Scene.

Parmeno, de Forrige.

Parmeno (i Døren).

Saa fremt den Gamle skulde spørge efter mig,
Saa sig, at jeg er nylig gaaet til Havnen ned
For at forhøre, naar man venter Pamphilus.
Men mærk Dig, Scirtus, hvad jeg siger: kun ifald
Han skulde spørge efter mig, men ellers ei —
Saa kan jeg bruge det som Paaskud næste Gang.

(træder frem).

Men er det ei Philotis? Hvorfra kommer hun?
Velkommen hjem, Philotislil!

Philotis.

Taf, Parmeno!

Syra (ærgertlig, fordi han ikke hilser paa hende).

Ved Castor, Parmeno, god Dag!

Parmeno.

God Dag igjen,

Syra, ved Pollux! — Hør, Philotis, hvor har Du
forlystet Dig saalænge?

Philotis.

Jeg forlystet mig?

Ik nei! I Selskab med en Tølper af Soldat
Jeg til Corinth herfra begav mig og har der
to hele Aar, jeg Stakkel, maattet døie ham.

Parmeno.

Jeg kan jo nok begribe, at Du ofte har
følt Længsel efter vort Athen, Philotislil! ...
Og angret din Beslutning.

Philotis.

Ubeskriveligt

Jeg længtes efter Hjemmet og at komme bort
fra den Soldat, besøge Eder her og faae
Mig efter gammel Bane ret et lystigt Lag
Imellem Jer; thi der jeg maatte tale kun
heelt afmaalt, hvad der kunde tækkes ham.

Parmeno.

Sa vel,

Jeg fatter nok, det var Dig ei tilpas, at han
for Snakketsiet satte Laas!

Philotis.

Men hvad er det,

Bacchis fortæller? Aldrig havde jeg dog tænkt,
 At han, imens hun leved, funde falde paa
 At holde Kone.

Parmeno (vigtig).

Holde, bah?

Philotis.

Ja gjør han ei?

Parmeno.

Na jo, men det vil neppe holde længe ved.

Philotis.

Det give alle Guder, hvis det er til Held
 For Bacchis. Men hvi troer Du dette, Parmeno?

Parmeno.

Det tør jeg ikke rykke ud med; frit mig ei
 Derom.

Philotis.

Du er vel bange, det skal komme ud?
 Jeg spørger Dig, ved Guders Naade, ikke for
 At løbe med det, men ikkun for at glæde mig
 I Laushed.

Parmeno.

Aldrig lover Du saa smukt, at jeg
 Paa dit Ord vover Ryggen.

Philotis (ligegyldig).

Det skal Du heller ei.

Som om Du ei langt heller gad fortælle mig
 Historien, end jeg den høre.

Parmeno (affdæet).

Hun har Ret,

Og det er just min største Feil. (høit) Ja lover Du
 At tie, skal jeg tale.

Philotis.

I Dig selv Du gaaer.

Det lover jeg, fortæl!

Parmeno.

Saa hør!

Philotis.

Jeg er beredt.

Parmeno.

Som Pamphilus var meest forlibt i Bacchis her,
 Dpfordred ham hans Fader til at gifte sig;
 Han kom da med de gode Fædres gamle Snak:
 „Han var saa gammel, havde ingen flere Born,
 Og trængte til en Stotte i sin Alderdom.“
 Først sa'e han nei; men da hans Fader stærkere
 Gik ham paa Klingen, blev han uvis, om han helst
 Skulde lyde Pligtens eller Kjærlighedens Røst.
 Ved Overhæng og Plagen fik da endelig
 Den Gamle med vor Naboes Datter forlovet ham;
 Og Pamphilus sandt ingenlunde dette tungt,
 Før just paa Bryllupsdagen; men da nu han saae,
 Hvor nær det var, og det ei kunde undgaaes meer,
 Da blev han først saa reent fortvivlet, at Bacchis selv,
 Sjæld hun havde seet ham, maatte ynfet ham.
 Naar blot der var en Smule Stunder til med mig
 At tale under fire Dine, sagde han:
 O Parmeno, jeg er fortabt; hvad har jeg gjort?
 I hvilken Kval har jeg ei styrtet mig? Jeg kan
 Ei bære dette, Parmeno; o Bee mig, af!

Philotis.

Skam saae Laches af hver en Gud, den Plageaand!

Parmeno.

Nu, kort og godt; han fører Bruden til sit Hjem,
 Men rørte hende ikke denne første Nat
 Og heller ei den næste.

Philotis.

Nei, hvad siger Du?

Nu skulde nok en Ungkarl, som har druffet tæt,
Sig kunne holde fra sin unge Kone! Nei,
Det flinger usandsynligt, det er neppe sandt.

Parmeno.

Ja, jeg kan nok begribe, Du maa synes saa;
Thi Jungen kommer, uden at begjære Dig,
Til Dig; men hende fik han mod sin Billie.

Philotis (Afsbrydende).

Men hvad saa meer?

Parmeno.

Selv et Par Dage senere

Tog Pamphilus mig udenfor i Genrum og
Fortalte, at hun end for ham var urørt No.
Han havde haabet, sa'e han, før han hende tog
Til Hustru, at han deri kunde finde sig.
Men da jeg indseer, sa'e han, at det ei kan gaae,
Er det ei hende tjenligt eller net af mig,
At holde hende her for Nar. Nei urørt, reen,
Som da jeg modtog hende, bør hun sendes hjem.

Philotis.

Det var et smukt og ædelt Træk af Pamphilus.

Parmeno.

Men rykke ud med Sproget, sa'e han, falder haardt,
Og uforflammet var det uden Skin af Grund
At give hende Afsked. Men jeg haaber, naar hun seer,
Hun ei med mig kan leve, gaaer hun selv sin Vej.

Philotis.

Men gif han nu imens til Bacchis?

Parmeno.

Daglig ja;

Men, som sædvanligt: da hun saae, at han var tabt
 For hende, blev hun mere slem og fordringsfuld.

Philotis.

Det var da intet Under.

Parmeno.

Ja, men dette traf
 Ham netop meest fra hende, da han lærte ret
 At kjende Bacchis og sin Kone og sig selv,
 Og Begges Væsen blev ham klart af deres Færd.
 Hans Kone var, som det sig sommer ædelt Sind,
 Blufærdig, ydmyg, taalte al Uventlighed
 Og Uret af ham og fortav hans Krænkelser.
 Da maatte vel hans Hjerte, af Medlidenhed
 Med hendes Nød ogarme over Bacchis' Gaan,
 Lidt efter lidt forlade denne, vende sig
 Til hiin, hos hvem han fandt et Sind, der ligned hans.
 Nu skulde just en gammel Mand paa Zimbros *) døde,
 En Slægtning af min Herre, Arven tilkom ham.
 Did, mod hans Villie, drev den Gamle Pamphilus,
 Som elsked alt sin Kone; hende efterlod
 Han her hos Mod'ren; thi den gamle Mand har bidt
 Sig fast paa Landet, kommer sjelden her til Byes.

Philotis.

Endnu der er da ingen Udsigt til et Brud.

Parmeno.

Nu kommer det. Først gif det godt nok mellem dem,
 Og det i flere Dage; men saa fattede hun
 Med Gæt et uforklarligt Had til Sostrata **).
 Men Trætte var der aldrig eller Kjævleri
 Imellem dem.

) En Ø i Archipelagus, nær ved Thracien.

**) Svigermoderen.

Philotis.

Hvad Andet da?

Parmeno.

Hvergang hun kom

Til hende for at passiare, løb hun strax
 Sin Vei og vilde ikke see den Gamle; ja,
 Da hun ikke kunde udstaae hende, foregav
 Hun, at hun skulde til en Dffring hos sin Moer;
 Hun tog da bort og blev saa der i flere Døgn.
 Nu sendte Sostrata da Bud; de *) foregav
 Et Paaskud. Atter gif der Bud, men ei hun kom.
 Tilfidsst det hed sig, da der sendtes Bud paa Bud,
 At hun var syg. Strax gif da Sostrata derhen
 At see til hende, men blev afviist. Herren, som
 Gif det at høre, kom da strax igaar hertil
 Og talte usfortøvet saa med hendes Faer.
 Hvad de har afgjort, veed jeg Intet om endnu;
 Men gjerne gad jeg vide, hvad det bliver til.
 Her har Du da det Hele. — Men, nu faaer jeg gaae.

Philotis.

Jeg med; thi jeg har aftalt med en vis Person
 Et Stevnemøde.

Parmeno.

Dertil give Guderne

Dig Held.

Philotis.

Farvel.

Parmeno.

Farvel igjen, Philotis!il.

---

*) Philumena og hendes Moder.

Anden Akt.

Første Scene.

Laches, Sostrata.

L a c h e s (vred).

O store Guder, hvilken Race, hvilken Sammenrottelse!
 Skal alle Koners Lyft og Ulyft netop søge samme Maal?
 Og skal man Ingen kunne finde, som ei ligner Resten? Nei,
 Gendragtigt alle Svigermødre hade Svigerdøttrene;
 I Stivsind lige, blot for Morskab gjør de deres Mand imod;
 I samme Skole har de alle, troer jeg, denne Banart lært,
 Men er der ellers sliq en Skole, er hun vistnok Læremoer.

S o s t r a t a.

Jeg Staffel! hvi paa mig Du skjender, veed jeg ei.

L a c h e s.

Saa? ikke det?

S o s t r a t a.

Nei, min Laches, ved Guderne,
 Gid vi saasandt maae leve sammen!

L a c h e s (affides bittert).

Guderne forbyde det.

S o s t r a t a.

Med Tiden vil Du vist erfare, at Du skjender uden Grund.

L a c h e s.

Hvad? uden Grund? Er nogen Yttring om dit Forhold vel
 for haard?

Du gjør jo mig, Dig selv og Huset Skam, vor Søn
 ulvffelig,

Og Du forvandler til vor Fjende sliq en brav Familie,

Der viste ham den store Tillid at betroe ham Datteren.

Ja, det er ene Dig, som skjændigt voldes den Forstyrrelse.

Sostrata (overrasket).

Hvad, jeg?

Laches.

Ja, Du just Kone, si'er jeg; for et Fæ Du anseer mig,
 Gi for din Mand, Fordi jeg hyppigst er paa Landet, troer J ei.
 Jeg veed, hvad Levnet her J føre, hver især.
 Bedre veed jeg Alt hvad hændes her, end hvor jeg stadigt er;
 Thi, som J opføre Eder, vil mit Rygte blive jo.
 Jeg har hørt for længe siden, at Philum'na*) hader Dig.
 Troligt nok, fast meer utroligt, om hun ikke gjorde det;
 Men det aned mig dog ikke, at hun var os alle fjendst;
 Ellers skulde hun da heller være bleven her, end Du.
 Men betænk dog, hvor ubilligt Du mig volder denne Sorg.
 For at søie Jer og spare tog jeg selv paa Landet ud;
 Ellers kunde J jo ikke leve her paa denne Fod.
 Over mine Kræfter sled jeg, ændsede ei mine Aar.
 Burde ikke Du til Gjengjæld skaane mig for Uergrelser?

Sostrata.

Jeg er sandelig uskyldig i det Hele,

Laches.

Ivertimod.

Du var ene her, Du ene bærer Skylden, Sostrata.
 Hvad her var, Du burde passet, da jeg Resten tog paa mig.
 Skammer Du Dig ei, Du Gamle? yppe Strid med slikt
 et Barn!

Vil Du give hende Skylden?

Sostrata?

Nei, det vil jeg ei, Laches.

---

*) Svigerdatteren.

L a c h e s.

Nu, det glæder mig i Sandhed for min Søn's Skyld, thi
 Du kan,
 Veed jeg nok, ei blive værre ved at synde, end Du er.

S o s t r a t a.

Kan hun ei maaskee, min Kjære, have skrømtet Gud til mig,
 For at være om sin Moder?

L a c h e s.

Hvad? beviser det ei nok,
 Da igaar Du saae til hende, maatte Du ei komme ind.

S o s t r a t a.

Ja, hun var saa mat, de sagde; derfor kom jeg ikke ind.

L a c h e s.

Nei, din Udsærd meer end Noget, troer jeg nok, gjør hende syg,
 Og med Føie; thi blandt Eder findes Tugen, som ei vil
 Gjærne see sin Søn forsørget, og Partiet vælger I;
 Har de saa paa Eder's Forslag gjort et Valg, da er det galt.

Anden Scene.

Phidippus, de Forrige.

Phidippus (i sin Dør).

Endstjøndt jeg veed, Philumena, at jeg har Ret at tvinge
 Dig til at gjøre, hvad jeg vil, saa kan mit Faderhjerter
 Gi andet end at føie Dig; Du faaer vel ha'e din Villie.

L a c h e s (til Sostrata).

Ah see Phidippus, ret tilpas; han kan forklare Sagen.

(til Phidippus).

Phidippus, vist særdeles from jeg er mod alle Mine,
 Dog er jeg ei saa føielig, at jeg dem reent fordærver;
 Bar Du saaledes, var det vist for Dig og mig langt bedre.
 Nu seer jeg, Du maa lystre dem derhjemme!

Phidippus (fortrydelig).

Vil man høre.

Laches.

Jeg kom jo hen til Dig igaar, for at tale om din Datter; Men ikke flogere jeg var, da jeg igjen forlod Dig. Det er ei smukt, saafremt Du vil, vort Svogerskab skal vare, At skjule Nag; men har vi os forseet i Noget, sig det. Vi kan maaskee forsvare os, ialtsald gjøre Afbigt, Og Du maa være Dommer selv. Men har J hende hjemme, Fordi hun virkelig er syg, da gjør Du mig vist Uret, Hvis Du besvyrger, hun hos mig skal ikke nyde Pleie. Thi, sandelig, jeg tilstaaer ei, skjøndt Du er hendes Fader, At Du er mere om end jeg om hende; for min Sønns Skyld Jeg er det just; jeg mærket har, hvor høit han hende elsker. Og derfor veed jeg altfor godt, hvor dybt han vil bedrøves, Hvis han det hører; jeg sønner da, hun hjem for ham skal komme.

Phidippus.

Laches, din Omhu kjender jeg, saa og dit gode Hjerte; Og hvad Du siger, veed jeg vist, er blot den skære Sandhed. Jeg sønner ogsaa, Du vil troe: saafremt det er mig muligt, Saa vil jeg, hun skal hjem til Jer.

Laches.

Hvad er der da i Veien?

Hun klager deg ei over ham?

Phidippus.

Th nei; thi da jeg skjendte, Og vilde hende tvinge til at tage hjem, da svor hun, Hun kunde ei udholde det, naar Pamphilus var borte. Enhver har sagtens sine Feil; jeg er for blød om Hjertet: Jeg kan ei hende gjøre imod.

Laches (truende til Sofrata).

Hum, Sofrata!

Sofrata.

Af, Bee mig!

Laches (til Phidippus).

Er det bestemt?

Phidippus (ubestemt).

For Tiden, ja. Men vil Du ellers Noget?

Thi jeg skal nu paa Torvet hen.

Laches.

Ja saa gjør jeg Dig Følge.

(de gaae).

Credie Scene.

Sofrata (ene).

Af, tilhobe vi forfølges uskyldt af vore Mænd.

Det er dog kun saa, som volde, at man troer om os saa slet.

Det, hvorfør min Mand sigter, er da jeg uskyldig i.

Men det er ei let at vise, man er skyldfri; thi de troe,

Alle Svigermødre ere slette; mig det træffer ei.

Jeg har stedse elsket hende moderlig og fatter ei,

Hvi mig dette vederfares; men det veed jeg rigtignok,

Alt jeg Intet mere ønsker, end min Søn maa komme snart.

(gaaer).

Tredie Akt.

Første Scene.

Pamphilus og Parmeno (komme fra Savnen).

Myrrhina (i sit Snuus).

Pamphilus.

Jungen, troer jeg, har saa bittert Kjærlighedens Kvaler følt,
 Ak, som jeg Ulykkelige! Frelste derfor jeg mit Liv?
 Var det derfor, jeg saa gjerne vilde til mit Hjem igjen?
 O, langt bedre dog at leve hvorsomhelst paa Jordens Kreds,
 End at komme hjem og høre, hvordan det herhjemme staaer.
 Thi for alle os, som friste en og anden bitter Sorg,
 Er dog al den Tid, der hengaaer, før vi høre det, Gevinst.

Parmeno.

Men desfor Du dog kan finde Midler til at klare Dig.
 Var Du ikke nu herhjemme, gif det sikkert videre.
 Nu, da Du er hjemme, vil de *) sikkert begge skamme sig.
 Du skal drøfte Sagen, Striden jevne og forsonne dem.
 Smaating er det, hvad Du mener er af største Vigtighed.

Pamphilus.

Hvortil den Trøst? Kan Noget være saa ulykkelig som jeg?
 Før hun min Kone blev, mit Hjerte lænket var i andre Baand,
 Selv om jeg tav, Enhver kan indsee, hvor ulykkelig jeg blev.
 Dog turde jeg den Brud ei vrage, som min Fader paatvang mig.
 Men knap jeg havde mig fra Bacchis revet løs, ja fundet No
 Og vundet hende kjær, da rives jeg fra hende atter bort.
 Nu maa jeg vente, at min Moder eller Hustru skyldig er;
 Men er det saa, hvor kan jeg andet end fremdeles græmme mig?
 At taale Uret af min Moder, Parmeno, er sønlig Pligt,
 Men Meget skylder jeg min Hustru; med sit bløde Sind huu bar

---

*) Sostrata og Philumena.

Saa mangen Uret af mig, aldrig hun til Nogen flagede.
Men noget Væsentligt er hændet, Parmeno, ei veed jeg hvad,
Som fremkaldt har den bittere Stemning, der saa længe
varet har.

Parmeno (vigtig).

Uvæsentligt det godt kan være, hvis Du seer ret nøie til.
Den største Uret ikke altid voldes uforsønlig Strid,
Men tidt det hændes, hvor den Gne neppe vilde blive vred,
Der vil en Anden, er han heftig, dødelig os blive fjendsk.
For hvilke Smaaating blive ikke Drengene høist forbittede?
Hvorfor? fordi den Mand, som leder deres Færd, er villieløs.
Saaledes er de gode Kvinder svage, næstendeels som Børn.
Maaskee et lille Ord har fremkaldt dette Fjendskab mellem dem.

Pamphilus.

Gaa, Parmeno, og meld min Ankomst.

Parmeno (gaaer mod Huset, hvorfra man hører Støi).

Nei, hvad er dog dette?

Pamphilus (nærmer sig).

Ti!

Jeg mærker Uro, at de løbe hid og did.

Parmeno.

Nu vel, jeg maa

Lidt nærmere til Døren. Hører Du ei Noget?

Pamphilus.

Hold din Mund!

O Juppiter, et Skrig jeg hører.

Parmeno (fortrydelig).

Du taler selv, jeg tie skal.

Myrrhina (indenfor).

O ti, mit kjære Barn!

Pamphilus.

Det ligner min Philum'nas Moders Røst.

Jeg er fortabt.

Parmeno.

Hvi saa?

Bamphilus.

Forloren.

Parmeno.

Hvorfor det?

Bamphilus.

Du skjuler vist,

Jeg aner det, en stor Ulykke for mig.

Parmeno.

Ja, Philumena,

Din Kone, led af Gysning, sa'e de; om saa er, det veed jeg ei.

Bamphilus.

O Vee, hvi har Du ei mig sagt det?

Parmeno.

Alt paa eengang kunde jeg

Ei sige.

Bamphilus.

Hvilken Sygdom er det?

Parmeno.

Veed det ei.

Bamphilus.

Hvad? har man ei

En Læge hentet?

Parmeno.

Veed det ikke.

Bamphilus.

Jeg maa ufortøvet ind.

Tbi, hvadsomhelst der er paa Færde, maa jeg have Bished strax.

(Idet han gaaer henimod Døren).

I hvilken Tilstand skal jeg dog, Philumena, Dig finde?

Er Du i nogen Fare stædt, er ogsaa jeg forloren.

(gaaer ind).

Parmeno (alene).

Det gaaer ei an at følge efter ham derind;
 Jeg veed jo, vi er alle ilde seete der.
 Igaar de lod selv Sostrata staae udenfor.
 Og skulde hendes Sygdom mulig tage til
 (Hvad jeg jo nødtigt vilde, for min Herres Skyld),
 Strax hedder det: en Slave kom fra Sostrata,
 Og det var ham, som voldte hende denne Meen
 (Dem ramme den!), saa hun er bleven mere syg.
 Vor Moer vil blive mistænkt, jeg vil faae Fortræd.

Anden Scene.

Sostrata, Parmeno, strax efter Pamphilus.

Sostrata.

Hvad kan det være for en Støi, jeg Arme har saalænge
 Derinde hørt; jeg frygter stærkt, Philumena har det værre.
 Dig, Uffulap *), og Salus *), Dig jeg beder: Afvend Faren!
 Jeg maa derind.

Parmeno.

Hør, Sostrata!

Sostrata (seer ham).

Ah!

Parmeno.

Bortvises vil Du atter?

Sostrata.

Ah, Parmeno, saa Du er her? Hvad skal jeg Arme gjøre?
 Skal jeg da ei besøge nu min Pamphilus'ses Kone,
 Skjønt hun saa nær os ligger syg?

Parmeno.

Besøge? Ikke sende

Saa meget som et Bud engang at see, hvordan hun har det;

*) Lægekunstens og Helbredelsens Guder.

Thi den, som esser Avindsmand, begaaer en dobbelt Dumbhed,
 Forgjæves Møie gjør han sig og plager kun den Anden.
 Saasnart Din Søn desuden kom, han ind til hende hasted.

Sofstrata.

Hvad? er min Søn da kommen hjem?

Parmeno.

Javel.

Sofstrata.

O Tak, I Guder!

Det Ord mig Modet gav igjen og lettede mit Hjerte.

Parmeno.

Men netop derfor ønsker jeg, skal Du ei gaac derind nu.
 Thi skulde Smerterne en Stund Philumena forlade,
 Fortæller hun ham Alting strax, nu han og hun er ene,
 Hvad mellem Jer der kommet er, hvoraf Jer Riv er opstaaet,
 Men see, der har vi jo ham selv. Hvor han dog er alvorlig!
 (Pamphilus kommer ud).

Sofstrata.

Min kjære Søn.

Pamphilus (alvorlig).

Min kjære Moer, god Dag!

Sofstrata.

Velkommen! Sig mig,

Hvordan Philumena det har.

Pamphilus.

Lidt bedre.

Sofstrata.

Åh, Gud give,

Det var saa vel! Men hvorfor da bedrøvet og i Taarer?

Pamphilus (undvigende).

O Intet, Moer.

Sofstrata.

Hvad var der nu? Maaskee et hastigt Anfald?

Pamphilus.

Ja vist.

Sostrata.

Hvad Sygdom er det vel?

Pamphilus.

En Feber.

Sostrata.

Hverdags-Feber?

Pamphilus.

Det troer man. Kjære, gaa blot ind. Jeg kommer strax.

Sostrata.

Nu vel da (gaaer).

Pamphilus.

Du, Parmeno, løb Slaverne imøde, hjælp dem bære*).

Parmeno.

Hvad? Kjende de ei Veien selv til Huset?

Pamphilus (utaalmedig).

Oh, saa skynd Dig!

(Parmeno gaaer).

Credie Scene.

Pamphilus (alene).

O, hvor skal jeg finde Udtryk til at skildre fuldelig, hvad der mødte mig derinde, hvad jeg der blev Vidne til Deels med mine egne Dien, deels med mine Dren, og Hvorfor jeg ihast, bedøvet, styrtede af Huset ud. Thi som nys jeg ind var ilet, fuld af Angst, og aned ei, At jeg skulde træffe hende i en saadan Tilstand, Bee! Udbrød Pigerne med Glæde, da de saae, jeg kommen var, Strax paa eengang: „Han er kommen!“ thi jeg overrashed dem. Men paa Alles Ansyn saae jeg snart Forandring foregaae,

*) hans Lei island.

Efterdi min Ankomst indtraf paa saa ubeleilig Tid.
 En imidlertid af disse Iled forud, meldende,
 Jeg var kommen; fuld af Længsel Iled jeg med hende ind.
 Men saasnart jeg var derinde, saae jeg strax, hvoraf hun led;
 Diebliffet tillod ikke meer at lægge Skjul derpaa,
 Og den Røst, hvormed hun gav sig, afgang hende Nøden selv.
 Men ved dette Syn jeg raaber: „Skammeligt!“ og styrted strax
 Ud af Stuen, kvalt af Taarer, gjennemtrængt af bitter Garm
 Over slikt utroligt Forhold; hendes Moder følger mig;
 Som jeg vilde over Tærsklen, sank hun ned paa sine Knæ
 Under Graad, jeg Medynk følte. Bisselig det har sig saa:
 Som sig Lykken monne soie, er man ydmyg eller stolt.
 Nu begyndte hun sin Tale da til mig med disse Ord:
 „O min Pamphilus, nu seer Du, hvorfor hun fra Dig er gaaet;
 Af, som Pige blev hun frænket af en ukjendt Skurk med Bold;
 Hjem hun flygted for at skjule Dig og Andre Følgerne.“ —
 O, naar hendes Ord jeg mindes, mine Taarer rinde maae.
 „Bed den Styrelse, som førte“, sagde hun, „Dig hjem idag
 Heelt tilfældigt, vi Dig bede, hvis det ret og billigt er,
 Skjul for Alle hendes Uheld, nævn det ei for nogen Sjæl!
 Hvis Du nogen Tid har mærket, Pamphilus, hun var Dig god,
 Skjenk til Gjengjæld da, hun beder, villig hende denne Gunst.
 Om Du vil beholde hende, maa Du jo bestemme selv;
 Du alene veed, hvorledes Sagen ret forholder sig.
 Thi det hedder, at I leved hver for sig to Maaneder,
 Men fra den Tid, hun Dig ægted, er der høist syv Maaneder.
 Alting viser, at Du veed det. — Er det muligt, Pamphilus,
 Vil jeg helst, at hendes Fader Intet vide skal herom,
 Og ei heller nogen Anden. Kan det ikke holdes skjult,
 Siger jeg, hun kom for tidlig; Ingen, veed jeg, Andet troer,
 End, hvad ogsaa er sandsynligt, at Du Barnets Fader er.
 Det Dig ei Besvær skal volde, det skal blive udsat strax;
 Men den Krænkelse, den Stakket skjændigt led, Du skjuler da.

Jeg har lovet det, og ærligt skal jeg sikkert holde Ord.
 Men igjen at tage hende, troer jeg, ikke passer sig,
 Og skjønt Kjærlighed til hende drager mig, jeg gjør det ei. —
 Jeg maa græde, naar jeg tænker paa det Liv, mig forestaaer,
 Tungt og eenligt. Grumme Skjæbne, aldrig er du stadig god.
 Men til Lidelse mig hærded alt min første Kjærlighed,
 Som jeg selv frivilligt opgav; og det Samme maa jeg nu.
 Der kommer Parmeno med Slaverne. Han maa
 Paa ingen Maade være nu tilstede; thi
 Til ham alene, strax da jeg var bleven gift,
 Betroede jeg, hvordan vi leved adskilt da.
 Jeg frygter, hvis han ofte hører hendes Skrig,
 Han mærker, hvad der er paa Færde. Han maa bort
 Herfra, indtil Philumena har Barsel gjort.

Fjerde Scene.

Parmeno, Sofia og flere Slaver (fra Haven).

Parmeno.

Saa denne Reise faldt Dig saa besværlig da?

Sofia.

Ja, Parmeno, jeg ikke noksom skildre kan,
 Hvor høist besværlig sli en Reise er tilføes.

Parmeno.

Ja saa!

Sofia.

Du Lykkelige, som ei veed, hvad Dødt
 Du undgaaet har ved ei at komme ud tilføes.
 Thi ei at tale om de andre Lidelser,
 Betænk blot: over tredive Dage var jeg der
 Umbord og ventede, jeg Stakkelt, paa at døe
 Hver Dag; saa stadig var os Veir og Vind imod.

Parmeno.

Hvor fælt!

Sofia.

Ja det maa jeg bekjende. Sandelig
Jeg løber, før jeg skulde gjøre Reisen om,
Min Vei.

Parmeno.

For det, som mindre er, Du før har gjort,
Hvad nu Du truer med at gjøre, Sofia.

Men som jeg seer, staaer Pamphilus ved Døren selv.

(til Slaverne)

Gaaer ind. Jeg vil forhøre, om han Noget vil.

(til Pamphilus)

Du her endnu?

Pamphilus.

Jeg ventede just paa Dig.

Parmeno.

Hvad vil

Du?

Pamphilus.

Have Bud til Borgen*).

Parmeno.

Hvem skal gaae?

Pamphilus.

Du selv.

Parmeno (forstræffet).

Til Borgen? Og hvad skal jeg der?

Pamphilus.

Opsøge mig

En Kallidemus fra Mykon, som med mig kom.

Parmeno (affides).

O Vee! han har nok lovet, hvis han nogen Tid
Kom lykkelig hjem, at la'e mig løbe mig ihjel.

---

*) Fæstningen ved Athen.

Pamphilus.

Hvad staaer Du for?

Parmeno (tvær).

Hvad skal jeg ham? klot finde ham?

Pamphilus.

Nei, sig, jeg kan ei efter Lofte møde ham

Idag; han skal ei vente der forgjæves. Slyv!

Parmeno (som før).

Jeg kjender ham jo ikke.

Pamphilus.

Ja, men det er let:

Er høi og før, har lyse Dine, frøllet*) Haar,

Et gustent, finnet Ansigt.

Parmeno.

(affides) Gid ham faae en Skam!

(bøtt) Men hvis han ikke kommer? skal jeg vente saa
Til sildig Aften?

Pamphilus.

Ja. Men løb!

Parmeno.

Det kan jeg ei;

Jeg er saa træet. (gaaer langsomt bort).

Pamphilus (alene).

Saa gif han da. — Hvad skal nu jeg

Ulykkelige gjøre? Hvordan skjule det,

Som Myrrhina har bedt mig om? det gjør mig ondt

For hendes Skyld, og jeg skal gjøre, hvad jeg kan,

Dog blot saavidt som sønlig Pligt tilstæder det;

Thi Moder bør mig være Meer end Kjærlighed.

---

*) blev ikke anset for smukt.

Ei, ei! der er Phidippus og min Faer; jeg seer,
De komme hid. Hvad skal jeg sige vel til dem?

Sjette Scene.

Laches, Phidippus, Pamphilus.

L a c h e s.

Sagde Du ei før, hun vilde bare vente paa min Søn?

Phidippus.

Jo.

L a c h e s.

Man siger han er kommen; lad saa hende komme hjem.

P a m p h i l u s (affides, halv høit).

Jugen Grund jeg veed at give, hvorfor dette ei gaaer an.

L a c h e s (opmærksom).

Talte Noget?

P a m p h i l u s (som før).

Den Beslutning, jeg har fattet, blier jeg ved.

L a c h e s (seer Pamphilus, til Phidippus).

Netop ham, om hvem jeg talte med dig just.

P a m p h i l u s.

God Dag, min Faer!

L a c h e s.

Kjære Søn, velkommen!

Phidippus.

Geldigt, Pamphilus, at Du kom hjem,
Tilmed, det er Hovedsagen, frisk og vel,

P a m p h i l u s (tort).

O, mange Tak.

L a c h e s.

Kom Du nu?

P a m p h i l u s.

Ja, ganske nylig.

L a c h e s (lyrig).

Hvad har Fætter Phania
Efterladt?

P a m p h i l u s.

O, han har altid levet som en lystig Fugl.
De, der leve saa, ei glæde deres Arving synderlig;
Selv de faae den Noes: de leved, mens de leved, meget godt!

L a c h e s (utilfreds).

Er maaskee den Talemaade Alt, hvad Du herhjem har bragt?

P a m p h i l u s.

Hvad han efterlod, er altid dog en Fordeel.

L a c h e s (fattende sig).

Nei, et Tab.

Selst jeg saae, han var ilive.

P h i d i p p u s (lidt svydig).

Ja, det kan Du ganske frit!

Aldrig op igjen han lever. — Nok jeg veed, hvad helst Du seer!

L a c h e s (til Pamphilus, vegende paa Phidippus).

Han Philumena lod hente hjem igaar —

(sagte, stodende til Phidippus).

Maa, sig det selv!

P h i d i p p u s (sagte til Laches).

Ruf ei saa! (hoit) lod hende hente.

L a c h e s.

Men nu vil han lige strax

Sende hende hjem.

P h i d i p p u s.

Forstaaer sig.

P a m p h i l u s.

O, jeg kjender Sagen godt.

Ved min Ankomst strax erfoer jeg, hvordan Alt er gaaet til.

Laches.

Skam faae de, de Ondskabfulde, som med Fryd fortælle
 Eligt!

Pamphilus (til Phidippus).

Jeg har ingen Grund Jer givet, veed jeg, til at frænke mig.
 Vilde jeg nu her fortælle, hvilket trofast Sindelag,
 Hvilken Omhed, hvilken Blidhed jeg mod hende udviist har,
 Kunde jeg det jo med Sandhed, hvis jeg ikke foretrak,
 At hun selv Dig dette siger. Hende vil Du snarest troe,
 Naar om mig hun gunstigt taler, sjænt hun nu mig ei er god;
 Og, at ikke jeg har voldet denne Splid, det sværger jeg.
 Men da hun for god sig holder til at vige for min Moer,
 Til sagtmodig sig at finde i den Gamles Egenhed,
 Og der ei paa anden Maade mellem dem kan stiftes Fred,
 Maa jeg enten fjerne hende eller og min Moder. Men,
 Barmhilig Kjærlighed mig byder helst at holde paa min Moer.

Laches.

Pamphilus, jeg hører gjerne, hvad Du der har ytret; thi
 Deraf seer jeg, at din Moder over Alting er Dig kjær.
 Men betænk, om ei i Brede, Pamphilus, Du Uret gjør.

Pamphilus (lidenskabelig).

Jeg vred paa hende? Dertil har jeg ingen Grund;
 Hun har jo aldrig, Fader, gjort mig noget Ondt,
 Men ofte opfyldt mine Duffer, det er vist.
 Jeg ærer, elsker, savner hende høiligen;
 Thi sjelden Omhed, veed jeg, hun mod mig har viist.
 O maatte hun da leve Resten af sit Liv
 Med En, som Lykken vilde søie meer end mig,
 Da Skjæbnen vil, at jeg fra hende skilles skal.

Phidippus.

Det staaer til Dig at undgaae det.

Laches.

Ja, er Du flog,

Saa ta'er Du hende atter.

Pamphilus (smertelig).

Saer, det kan jeg ei.

Min Moder bør mig gaae for Alt (gaaer).

Laches (raaber efter ham).

Hvorhen dog? Bliv!

Bliv, siger jeg; hvorhen dog?

Phidippus.

Hvilken Trodsighed!

Laches (gnaven).

Jeg sagde nok, Phidippus, han ei taalte Sligt.
Og bad Dig derfor om at sende hende hjem.

Phidippus (vred).

Nei, saa uhøflig kunde jeg ei tænkt mig ham.
Nu troer han nok, jeg skulde ydmyg tigge ham?
Nei, vil han have hende atter, kan han det.
Hvis ei, kan han betale hendes Medgift strax
Herud og gaae!

Laches (formildende).

Naa Du er ogsaa iltet nok.

Phidippus (som før).

Forbistret trodsig hjem Du kommer, Pamphilus!

Laches (som før).

Hans Brede gaaer nok over, sjønt han har jo Grund —

Phidippus (som før).

Jordi I arve det Par stakkels Skillinger,
Er I nok hovne?

Laches.

Vil Du ogsaa mig tillive?

Phidippus.

Han kan betænke sig idag og sige mig

Ein Mening; hun kan sagtens faae en anden Mand.
(gaaer).

Laches (raaber efter ham).

Phidippus! Bliv! Et Ord! Væk er han; men, lad gaae,
For mig maae de forliges da, som de kan bedst,
Da ei min Son, ei heller han vil høre mig;
De ringeagte mine Ord. Min Kone skal
Nu faae sin Deel i Trætten; hun er Skyld i Alt;
Dg over hende ofer jeg min Galde ud!
(gaaer).

Fjerde Akt.

Første Scene.

Myrrhina, strax efter Phidippus.

Myrrhina.

Ak, hvorhen skal jeg mig vende? hvad skal jeg min Mand
dog svare?

Vee mig Arme, jeg formoder, han har hørt den Spæde strige;
Til min Datter ind han styrted pludselig og ganske taus.

Seer han nu, at hun er Moder, hvilken Grund skal jeg
da give

For, at jeg har holdt det skjult?

Døren gif, jeg troer, han kommer; ak, nu er jeg om en
Fals!

Phidippus (kommer ud).

Da min Kone saae mig ile til min Datter, løb hun bort.
Men, der er hun. — Hvad er dette? — Myrrhina, til Dig
jeg taler.

Myrrhina (forvirret.)

Kjære Mand, til mig?

Philippus (vred).

Din Mand? jeg? Er jeg Mand i Dine Dine?
 Naar et Menneske! Thi, Kone, havde nogenstunde jeg
 Plet det Sidste for Dig været, havde Du ei været paa
 Saadan mig for Nar at holde.

Myrrhina.

Hvordan det?

Philippus.

Hvad? spørger Du?

Har vor Datter ei gjort Barsel? Hum, Du tier! Hvem er da
 Fa'er til Barnet?

Myrrhina (med Værdighed).

Kan en Fader derom spørge? Store Guder!
 Kan det være nogen Anden end den Mand, hun ægtet har?

Philippus (mindre heftig).

Nu, jeg troer det, og en Fader kan ei Andet; men jeg fatter
 Ei, hvi Du saa gjerne vilde skjule for os alle det,
 Selst da Gudsfeien var heldig og traf ind i rette Tid.
 Kan Du være saa halsstarrig, at Du heller vilde, Barnet
 Skulde døe (endssjønt Du vidste, at det vilde styrke Baandet
 Mellem dem og os end mere), heller end hun skulde leve
 Gift med ham imod Din Villie? Hidtil troede jeg dog ogsaa,
 At de Andre havde Skylden; men nu seer jeg, det er Dig.

Myrrhina.

Ik jeg lider grumme meget.

Philippus (heftig).

Gid jeg vidste, det var sandt!

Men jeg mindes nu, Du sagde, da han blev vor Svigerføn,
 At Du ikke kunde taale, at din Datter havde faaet

Eg en Mand, som holdt en Skjæge og om Natten ude var.

Myrrhina (affides).

Plot han ei det Rette træffer, maa han tænke, hvad han vil.

Phidippus.

At han holdt sig en Veninde, vidste jeg langt før end Du. Det er ei saa stor en Brøde, tænker jeg, hos unge Mænd; Thi det er os Alle medfødt; snart man dog faaer nok af det. Men som dengang Du Dig viste, har Du været uafbrudt, For at faae din Datter fra ham, støde mine Planer om. Dette her jo viser klarlig, hvilken Plan Du nærede.

Myrrhina.

Troer Du da, jeg er saa grusom mod mit kjædelige Barn, At jeg skulde ønske dette, hvis Partiet var til Gavn?

Phidippus.

Kan Du indsee eller dømme, hvad der er til Gavn for os? Du har sagtens hørt fortælle, at man havde seet ham gaae Ud og ind hos sin Veninde. Hvad beviser det, naar han Kom der sjelden og med Naade! Var det ikke nok saa smukt, Om vi skjulte det og ikke bragte det i Byen ud? Thi hvis han med Lethed kunde rive sig fra hende løs, Som han længe havde elsket, var han ei et Menneffe, Ei at lide paa som Mage.

Myrrhina.

Tal ei meer om Pamphilus, Eller om, hvad jeg har feilet. Tal i Centrum med ham, Du, Spørg, om han vil have hende eller ikke. Hvis han vil, Faaer han hende; vil han ikke, har jeg handlet kloogeligt.

Phidippus.

Selv om han bar ene Skylden, og Du deri havde Ret, Var jeg her og mig det tilkom, selv at sørge derfor, Du. Og det harmer mig, Du vover gjøre Sligt paa egen Haand. Understaa Dig ei at bringe Barnet ud af Huset, Du! Men det er jo dumt at fordre Lydighed af hende der, Slaverne jeg vil befale, at det ei maa bringes bort.

(Gaaer).

Myrrha (Alene).

Jeg troer, der gives ingen Kone saa uslyffelig som jeg.
 Thi let begriber jeg, hvorledes han vil rase, naar han faaer
 Et Nys om Sagen selv, da dette, som dog meget mindre er,
 I den Grad har ham bragt i Harniss. Ei jeg fatter,
 hvordan han

Skal blive omstemt. Det kun mangled for at gjøre Maalet
 fuldt,

At han mig nøder at beholde dette Barn, hvis Fader er
 Os ubekjendt. Thi da min Datter frænket blev, var det saa
 mærkt,

At hun ham ikke kunde kjende. Hun fik ei heller Noget da
 Fravristet ham, hvoraf man siden kunde skjønne, hvem han var;
 Men han med Bold frarøved hende, da han gif, en Fingerring.
 Og Pamphilus vil neppe skjule, frygter jeg, hvad jeg ham bad
 At skjule, naar han hører, at et fremmed Barn skal gaae
 for hans.

(gaaer).

Anden Scene.

Sostrata, Pamphilus (komme ud).

Jeg veed, min Søn, Du har mig mistænkt (Skjont Du
 skjuler det saa godt),

At jeg Din Kone har forjaget ved mit Bæsen. Men saasandt
 Mig Guderne elste, høit jeg sværger ved min Kjærlighed
 til Dig,

At jeg, saavidt jeg veed, vist aldrig har forskyldt et saadant
 Gød.

Min gamle Tro, at Du mig elsted, har paany Du styrket. Thi
 Din Fader har fornylig hjemme mig fortalt, hvorledes Du
 Har foretrukket mig for hende. Derfor har jeg fast bestemt
 At gjøre Gjengjeld for at vise, at jeg skjønner ret derpaa.

Min Pamphilus, jeg troer det tjenligt for mit Nygte og for Der :

Jeg har bestemt mig til at tage ud paa Landet med din Gaer;
 Jeg vil ei gaae Her her i Veien; intet Paaskud hindre skal
 Philumena fra hjem at tage.

Pamphilus.

Kjære Moer, hvad tænker Du?
 Du skulde tage bort fra Byen, blot for hendes Grillers Skyld?
 Det skal Du ei; jeg under ikke vore Gjender den Triumf
 At kunne sige, ei din Godhed, men min Haardhed jog Dig
 bort.

For min Skyld skal Du heller ikke savne Høitidsfester, Skægt
 Og Venner.

Sostrata.

Ingen Glæde mere venter jeg mig dog af Eligt;
 Af den Slags Glæder i min Ungdom nød jeg nok, nu er
 jeg mæt

Af dem, og nu jeg ene ønsker, at min høie Alderdom
 Ei Noget skal i Veien være, saa man venter paa min Død.
 Her uforstyldt jeg seer mig hadet; Tid det er at gaae
 min Ve.

Saaledes troer jeg bedst hvert Paaskud for Enhver affjæres vil,
 Befrier mig selv for onde Domme og gjør dem der*) en
 Tjeneste.

O, lad mig undgaae, hvad de fleste Koner høre ilde for.

Pamphilus (affides).

Hvor lykkelig jeg kunde være, var ei denne ene Ting,
 Med sliq en Moder, sliq en Gustru!

Sostrata.

O, min kjære Pamphilus!
 Vil Du da ei hver Modgang bære, som Dig Skjæbnen
 ffikker til?

Hvis ellers Alt er efter Dnsse, og hun saaledes, som jeg troer,

*) Peger paa Phidips Gans.

Saa sei mig, Søn, behold din Kone!

Pamphilus.

Jeg er høist ulykkelig.

Sostrata.

Jeg ogsaa; denne Sag ei mindre smertex mig end Dig,
min Søn.

Credie Scene.

Laches, de Forrige.

Laches (kommer frem).

Den Tale, Du med ham har ført, har jeg beluret, Kone.
Ja, det er klogt at tvinge sig, hvor det fornødent gjøres.
Dg gjøre selv, hvad siden dog maaskee Du maatte gjøre.

Sostrata.

Ja, maaskee!

Phidippus.

Tag da paa Landet; der vi To nok enes skal.

Sostrata.

Ja, det haaber jeg.

Phidippus.

Gaa ind da; saaml hvad Du vil have med.

Jeg har nu talt.

Sostrata.

Som Du befaler, gjør jeg (gaaer).

Pamphilus (bedende).

Jaer!

Laches (ventlig).

Na, hvad vil Du, Søn?

Pamphilus.

Min Moder maa ei bort.

Laches.

Dg hvorfor ei?

Pamphilus.

Jeg har ei endnu bestemt mig, hvad min Kone angaaer.

Laches (overrasket).

Hvad?

Du vil dog beholde hende, ikke sandt?

Pamphilus.

O gjerne, ja,

Dg med Nød jeg kun mig tvinger; men jeg maa jo holde paa
Min Bestemmelse og gjøre, hvad os tjenligst være kan.

Kan jeg troe, de enes bedre, hvis jeg tager hende hjem?

Laches.

Ja, maaskee; men det kan være Dig det Samme, hvad de gjør,
Naar først hun er væk. (med et Suf).

De Gamle er de Unge til Besvær;

Det er bedst at gaae afveien. Folkesnak man blier tilsidst:
(parodierende).

„Den gamle Mand og Kjærlingen . . .“

Men see, Phidippus ret tilpas; lad os gaae ham imøde.

Fjerde Scene.

De Forrige, Phidippus.

Phidippus (i Døren).

Jeg er da ogsaa vred paa Dig, Philumena,

Dg det alvorligt; skammeligt Du handlet har,

Skjønt Du har den Undskyldning: Moer forledte Dig;

Men hun har ingen.

Laches.

Høist beleiligt kommer Du,

Phidippus, ret som Du var kaldet.

Phidippus.

Hvorfor det?

Pamphilus.

Hvad skal jeg nu dog svare? hvordan skjule det?

Laches (til Phidippus).

Sig til Din Datter, Sostrata vil tage bort,
Dg hun skal ikke frygte for at komme hjem.

Phidippus.

Din Kone har da ingen Skyld i dette her,
Fra Myrrhina, min Kone, kommer det jo Alt; —

Pamphilus (affides).

Nu faae vi en Forandring!

Phidippus.

Hun forstyrrer os,

Laches, aldeles.

Pamphilus (affides).

Blot jeg ikke skal igjen

Ta'e hende, maae de gjerne gjøre, som de vil.

Phidippus.

Jeg saae jo gjerne, Pamphilus, om muligt, at
Familieskabet mellem os bevaredes.

Men hvis saa er, at Du har andre Tanker, vel,
Saa modtag Barnet —

Pamphilus (affides).

Ha, han veed det! Bee mig nu!

Laches (overrasket).

Hvad? hvilket Barn?

Phidippus.

So, vi har faaet et Barnebarn,

En Dreng; min Datter var frugtsummelig, da hun
Tog hjem; men jeg har ikke vidst det før idag.

Laches.

Et herligt Budskab; sandelig, det glæder mig,
Dg at hun sig befinder vel. Men hvad er det
Dog for en Kone, som Du har? hvad tænker hun paa?

At skjule det for os saa længe? Nei, jeg kan
Ei noksom sige, hvor jeg finder dette slet.

Phidippus.

Sa, mig behager det ei meer end Dig, Laches.

Pamphilus (affides).

Om end jeg før var uvis, er jeg det ei meer
Nu, da hun har et fremmed Barn i Tilgift med.

Laches.

Nu, Pamphilus, kan Du ei meer betænke Dig.

Pamphilus (affides).

O Bee!

Laches.

Jeg ønskede mig saa tidt at see den Dag,
Da Du blev hilst som Fader. Dpfylbt er min Bøn,
Jeg takker Eder, Guder!

Pamphilus (affides).

Nu er Alt forbi.

Laches.

Gent nu din Kone; gjør mig ikke meer imod.

Pamphilus.

Min Fader, hvis hun ønskede sig Børn med mig
Dg vilde leve med mig, vilde sikkert hun
Ei skjult for mig, hvad nu jeg indseer hun har skjult.
Men, da jeg føler, at hun ikke elsker mig,
Dg ikke troer, at vi herefter enes vil,
Hvorfor saa føre hende hjem?

Laches.

Det unge Barn

Sin Moders Raad kun fulgte. Er det underligt?
Du troer dog ei, at Du en Kone finde kan
Foruden Feil? Forsee da Mændene sig ei?

Phidippus.

Det bliver nu, Laches og Pamphilus, Jer Sag,
Om hun hos mig skal blive eller bringes hjem;
Jeg raader ikke for din Kones Gaudinger.
For mig kan I nu gjerne gjøre, hvad I vil.
Men hvad gjør vi med Barnet?

Laches.

Komisk spørger Du.

Ihvad der skeer, maa Du jo give ham sit Barn,
Det er jo vort*).

Pamphilus (glemmende sig).

Det Barn, den rette Faer har selv
Forsfudt, jeg skulde føde.

Laches (som ikke fatter hans Ord).

Ja, hvad andet vel?

Skal vi slaae Haanden af det? Er Du rigtig flog?
Nei længer kan jeg ikke tie, Pamphilus,
Du nøder mig at tale med min Billie
I hennes Paahør. Troer Du, jeg er ubekjendt
Med Grunden til Din Kummer og Bedrøvelse?
Først kom Du med det Paassud, at Du kunde ei
Beholde hende hos Dig for din Moders Skyld;
Da loved hun at tage ud af Huset. Men,
Da nu Du seer, at dette Paassud glipper Dig,
I Barnets dulgte Fødsel finder Du et nyt.
Troer Du, jeg kjender ei din Hensigt, seiler Du.
Hvor længe har jeg ikke taalt, Du sværmede,
For cengang dog at see Dig bragt paa rette Bei?
Hvad Du paa Bacchis ødte, fandt jeg mig jo i.
Saa foreholdt og bad jeg Dig at gifte Dig:

---

*) som født i lovligt Ægtekab.

Det er paa Tiden, sagde jeg, Du adlød mig.
 Du gjorde da din Skyldighed og søied mig.
 Nu har Du atter vendt dit Sind til Skjøgen der
 Og elsker hende, gjør din Kone dermed Sorg.
 Jeg seer jo nok, Du er paany forfalden til
 Det gamle Levnet.

Bamphilus.

Jeg?

Laches.

Just Du! Men er det ret?

Det er jo lutter Løgne, som Du kommer med
 For at vise, at I ikke kunne enes meer;
 Med Bacchis vil Du leve, være Konen quit
 Som Bidne. Men din Kone har da fattet det;
 Thi hvorfor ellers skulde hun forladt dit Huis?

Phidippus (for sig).

Han gjætter ret; saa er det.

Bamphilus.

Jeg tør sværge paa,

Det er ei saa.

Laches.

Nu vel, saa hent din Kone hjem
 Eller sig, hvorfor Du ikke kan.

Bamphilus.

Det kan jeg ei

for Tiden.

Laches.

Tag da Barnet, det har ingen Skyld;
 Saa kan vi siden tales ved om Moderen.

Bamphilus (affides).

Jeg er da ogsaa hoist ulykkelig og veed
 Ei, hvordan jeg skal hjælpe mig. Min Fader har

Mig Arme Staffel ret tilgavns i Klemme bragt.
 Jeg gaaer min Bei, thi her jeg Intet gjøre kan.
 Og Barnet ta'er de neppe mod min Willie
 Dem an, helst da min Svigermoder staaer mig bi.

(gaaer).

Laches (raaber efter ham).

Hvad? løber Du? og giver mig ei reen Bessed?

(til Phidippus)

Troer Du, han er ved sine Fem? — Nu, lad ham gaae.
 Giv mig, Phidippus, Drengen; jeg vil føde ham.

Phidippus.

Ja gjerne. Intet Under, om min Kone ei
 Kan finde sig i Sligt. De gode Koner er
 I det Kapitel hvassse, taale ikke Sligt.
 Og derfra kommer hendes Brede; hun har selv
 Fortalt mig det; men i hans Paahør vilde jeg
 Dig ei fortælle det. Jeg troede hende ei
 I Førstningen, men nu er Sagen klar: han er
 En Bryllupshader.

Laches.

Men hvad raader Du mig nu?

Phidippus.

Jeg mener, vi maae tale først med Bacchis; vi
 Maae bede, skjende, true hende haardelig,
 Hvis hun herefter pleier Dmgang med Din Son.

Laches.

Det vil jeg. Heida! (en Slave kommer ud).

Slave, spring til Bacchis hen,
 Bed hende komme ud til mig et Dieblik. (Slaven gaaer).
 Men hjælp mig nu i denne Sag fremdeles.

Phidippus.

Ah,

Jeg har jo sagt og staaer da ved mit Ord, Laches:

Jeg ønsker, at vort Svogerskab maa vare ved,
 Hvis det er muligt, som jeg haaber, at det er.
 Men vil Du, jeg skal blive, mens J tales ved?

L a c h e s.

Na nei; gaa kun og skaf en Amme til vor Dreng.
 (Phidippus gaaer).

Femte Scene.

L a c h e s, B a c c h i s (kommer, ledsaget af to Piger).

B a c c h i s (idet hun kommer).

At nu Laches med mig vil tale, vistnok ei for Intet er,
 Og meget feiler jeg vist ikke i at gjætte, hvad han vil.

L a c h e s (affides).

Jeg passe maa, at ei i Brede jeg mig nu forløbe skal,
 Og at jeg Intet gjør, jeg siden maatte ønske ugjort helst.
 Men, Haand paa Bærket. (nærmer sig). See, god Dag!

B a c c h i s.

God Dag, Laches.

L a c h e s.

Det undrer Dig vist noget, Bacchis, troer jeg,
 At jeg har sendt til Dig et Bud og ladet hid Dig kalde.

B a c c h i s.

Ja vistnok maa jeg ængste mig ved Tanken om min Stilling,
 Og at dens Navn*) ned sætter mig; thi i mit Forhold Intet
 Kan dadles.

L a c h e s.

Hvis Du taler sandt, for mig Du ei skal frygte.
 Thi jeg saa gammel er, at mig et Misgreb ei tilgives.
 Desmere maa jeg vogte mig at handle ubesindigt.
 Men hvis Du gjør og gjøre vil, hvad brave Kvinder anstaaer,
 Gi smukt det var at frænke Dig, naar Du er uden Brøde.

*) Navnet meretrix, der dog ikke betegner en simpel Skjæge.

Bacchis.

I Sandhed, for din Venlighed jeg er Dig høist forbunden;
Thi har man først fornærmet mig, en Ufbigt lidet baader.
Hvad vil Du da?

Laches (ivrig).

Du tager stadigt mod min Pamphilus.

Bacchis (stødt).

Hvordan?

Laches (afbrydende).

Afbryd mig ei. — For han sig gisted, taalte jeg Ser Kjærlighed.

(Bacchis viser Tegn til Utaalmodighed).

Vent lidt, jeg har endnu ei udtalt, hvad jeg vil. Han er
nu gift;

Søg Dig en mere stadig Elsker, mens Du Tiden for Dig har.

Thi hverken vil hans Elskov vare, eller Du forblive ung.

Bacchis.

Hvem siger det?

Laches.

Hans Svigermoder.

Bacchis.

Og om mig?

Laches.

Ja, just om Dig.

Ein Datter har hun hjem nu hentet, og det Barn, som de
har faaet,

Har hun af Dage villet tage hemmelig af denne Grund.

Bacchis (høitideligt).

Skald jeg ellers kjendte noget mere helligt end en Gud

Til mig hos Ser at skaffe Tiltro, tilbød jeg Dig det, Laches:

(sværgende)

Fra Pamphilus har jeg mig fjernet fra den Stund, han
gisted sig.

Laches (fornøiet).

Nu, det var smukt af Dig. Et Dnske har jeg dog endnu.

Bacchis.

Saa tal.

Laches.

Tal med Konerne derinde, tilbyd dem den samme Ed,
Skaf dem Ro i deres Hjerter, godtgjør, Du uskyldig er.

Bacchis.

Ja, det skal jeg, sjønt vist Jagen i min Stilling gjorde det,
Vise sig i sliq Anledning for en Kone, som er gift!

Men din Søn skal ikke lide under falsk Mistanke, nei,
Synes Eder mindre værdig, end han burde, uden Grund.

Nei, han har fortjent, jeg viser ham de Tjenester, jeg kan.

Laches.

Mild og gunstig har din Tale stemt mig alt mod Dig,
forsandt;

Thi det var ei ene disse, ogsaa jeg jo troede det.

Nu jeg veed, at Du er ikke saadan, som vi havde troet.

Blis Dig altid saa; vort Venskab skal Dig stedse aabent
staae.

Ellers — dog jeg faaer mig tvinge, ei jeg vil fortørne Dig.
Derom ene jeg Dig minder: helst Du prøve, hvad som Ven,
End som Fjende jeg kan virke.

Sjette Scene.

De Forrige, Phidippus (kommer med Ammen).

Phidippus (til Ammen).

Du skal ikke lide Nød

Gos mig; Alt, hvad Du trænger til, det skal Dig fuldt
op gives.

Men naar Du selv er mæt og fylt, saa skaf mig Drengen
mættet.

(Ammen gaaer ind).

L a c h e s.

Vor Svigerfader har vi der, han bringer Barnets Amme.
Phidippus, Bacchis sværger høit —

Phidippus.

Det er vel hende?

L a c h e s.

Truffet.

Phidippus (med Ringeagt).

Ja den Slags Kvinder frygter ei for Guderne; jeg tænker,
Ei heller Guderne om dem sig synderlig bekymre.

B a c c h i s (stolt, vegende paa sine Piger).

Jeg disse giver i din Magt, forhør dem, som Dig lystre.
Det gjælder om at skaffe ham Philumena tilbage,
Og kan jeg det, fortryder jeg den Eftertale ikke,
At jeg har gjort, hvad ingen vel af mine Lige vilde.

L a c h e s (glad).

At vi, Phidippus, uden Grund har mistænkt vore Koner,
Beviser da Erfaring os; lad os nu hende prøve.
Thi hvis din Kone mærker først, at Nygtet kun har loiet,
Da vil hun blive god igjen; og er min Søn fortørnet,
Fordi hans Kone har i Lon bragt dette Barn til Verden,
Det er dog kun en Bagatel, den Brede snart gaaer over.
Jeg seer i Sandhed ingen Ting, som gjør et Brud nødvendigt.

Phidippus.

Ja, gid saa var!

L a c h e s (ivrig).

Spørg hende ud, hun nok skal svare for sig.

Phidippus.

For min Skyld ei; Du har jo selv da hørt for længe siden,
Svorledes jeg er stemt, Laches. (Vegende med sit Søn).

Dem gjælder det at vinde.

L a c h e s (til Bacchis).

Min fjære Bacchis, hold Du mig det Løfte, Du har givet.

B a c c h i s (tøvende).

At gaae derind til dem?

L a c h e s (venlig).

Ja gaa! og bring dem til at tree Dig.

B a c c h i s.

Nu vel da, skjönt jeg vistnok veed, at ei de see mig gjerne;
Den Kone, som fra sin Mand er skilt, er jo vor værste
Fjende.

L a c h e s.

Men Venner blive de, saasnart de høre, hvi Du kommer.

P h i d i p p u s.

Ja, jeg Dig lover deres Gunst, naar Alting de erfare;
Du bringer dem paa rette Spor og redder eget Nygte.
(gaaer).

B a c c h i s (for sig).

Jeg blues for Philumena. (Til Pigerne).

Kom, følger ind med Begge.

(de gaaer).

L a c h e s (alene).

Hvad bedre kan jeg ønske mig, end hvad jeg seer, hun vinder,
At uden Offer Gunst hun naaer, og mig til Nytte handler!
Tbi har hun brudt med Pamphilus og virkelig ham afviist,
Da veed hun, at hun derved naaer til Ære, Magt og Fordeel.
Erkjendtlighed hun viser ham, men os hun faaer til Venner.
(gaaer).

Femte Akt.

Første Scene.

Parmeno, siden Bacchis.

Parmeno (alene).

Vistnok agter ei min Herre al min Nøie for en Døit,
Da han jager mig for Intet, la'er mig drive Dagen hen,
For at vente der paa Borgen Kallidemus fra Mykon.
Der jeg sad ret som en Løsse, og naar Nogen kom derop,
Nærmed jeg mig ham og spurgte: Herre, er Du fra Mykon?
„Nei!“ — Er Du ei Kallidemus? — „Nei!“ — Er ikke

Pamphilus

Da din Ven? „Nei“, hed det stadigt. Det er vist et
selvgjort Navn.

Naa, tilfældt jeg ganske skamfuld drev afsted. — Men, hvad
er det?

Bacchis kommer jo fra Svogers! Hvad har hun at gjøre der?

Bacchis (gaaer hen mod Parmeno).

Parmeno, Du kom som kaldet, løb i Hast til Pamphilus!

Parmeno (gnaven).

Og hvad saa?

Bacchis.

Na, bed ham komme —

Parmeno (overrasket).

Til Dig?

Bacchis.

Nei, til Philumena.

Parmeno (nysgjerrig).

Hvorfor det?

Bacchis.

Hold op at fritte; Sagen angaaer ikke Dig.

Parmeno (fortvædelig).

Skal jeg ikke sige Andet?

Bacchis.

Jo, at Myrrhina har sagt,
At den Ring, han mig forægte, hørte hendes Datter til.

Parmeno (nysgjerrig).

Ikke Mere?

Bacchis.

Nei, han kommer strax, saasnart han hører det.
Men Du nøler?

Parmeno (ærgelig).

Jungenlunde; dertil faaer jeg ikke Lov.
Løbe og spadser: Andet har jeg ikke gjort idag.

(gaaer).

Bacchis (alene).

Hvor stor en Glæde har jeg nu ei Pamphilus beredet!
Hvor megen Fryd har jeg ei bragt, hvor mange Sorger fjernet!
Hans Søn jeg sjenker ham igjen, som nær han havde mistet
Bed sin og ved de Andres Feil; hans Kone jeg ham giver
Igjen; han aldrig havde tænkt, at dette lod sig gjøre.
Mistænkt han var af Svigersfaer og Faer; jeg fik ham fritjendt.
Dg det var netop denne Ring, som ledte os paa Sporet.
Jeg mindes graut, det er vel nu omtrent ti Maanedes siden,
At han en sildig Aftenstund, alene og beruset,
Kom aandeløs med denne Ring til mig; jeg blev forfærdet
Dg sagde: Kjære Pamphilus, hvi er Du saa forvirret?
Hvor er Du kommet til denne Ring? D sig mig det, jeg
beder.

Han lod, som om han ei gav Agt paa hvad jeg til ham
sagde.

Da aned jeg, det galt var fat, og fik ham til at tale.
Han tilstaaer da, han underveis en ukjendt Mø har frænket,

Dg at, imens hun stred imod, han hende Ringen røved.
 Nu, denne kjendte Myrrhina; jeg bar den paa min Finger;
 Hun spurgte, jeg fortalte Alt, og saa kom det for Dagen:
 At Moen var Philumena, og Drengen var hans egen.
 Det glæder mig, at han ved mig har naaet saa stor en Lykke,
 Skjønt mine Lige gjør ei saa; det baader os jo ikke,
 At nogen Elsker er tilfreds i Ægtestand. Men aldrig
 Skal jeg for lumpen Fordeels Skyld til Nedrigheid mig vende.
 Jeg nød, mens det forundtes mig, hans kjære, muntre Dmgang;
 Det Bryllup kom mig ei tilpas, det kan jeg ikke negte;
 Men jeg var ikke deri Skyld, det troer jeg, jeg tør sige.
 Dog den, man skylder meget Godt, man holder Lidt tilgode.

Anden Scene.

Bacchis, Pamphilus kommer med Parmeno.

Pamphilus.

Kjære Parmeno, betænk dog: Er det ogsaa vist og sandt?
 Ei Du mig med falsk Forhaabning daare maa en stakket
 Frist!

Parmeno (vigtig).

Ja, det er!

Pamphilus.

Forvist?

Parmeno.

Forvist ja!

Pamphilus.

En Gud jeg er, hvis det er sandt.

Parmeno.

Ja, det er (vil gaae).

Pamphilus.

O bliv; jeg frygter at jeg Dig har misforstaaet.

Parmeno.

Vel, jeg bliver.

Pamphilus.

Sa'e Du ikke, at den King, som Bacchis bar, Kjendte Myrrhina, var hendes?

Parmeno.

Jo.

Pamphilus.

Den King, jeg gav engang Bacchis? Og hun bød Dig melde det til mig? ei sandt?

Parmeno.

Jo vist.

Pamphilus.

Hvem kan være meer lykkelig, mere rig paa Fryd end jeg? Hvormed lønne Dig for dette Budskab? Hvad? jeg veed det ei.

Parmeno.

Jeg veed det.

Pamphilus.

Nu?

Parmeno.

Med ingen Ting!

Eh! hvad Godt det Bud, jeg bragte, indeholder, veed jeg ei.

Pamphilus (pathetisk).

Dig, som frelste mig fra Døden, gav mig Livets Lys igjen, Skulde jeg ei rigt belønne? Saa uskjonsom troer Du mig?

(Saaer Die paa Bacchis).

Men see, der staaer jo Bacchis udenfor sin Dør.

Hun venter paa mig, troer jeg (Saaer hen mod hende).

Bacchis.

Pamphilus, god Dag!

B a m p h i l u s.

O Bacchis, o min Bacchis, Du har frelst mit Liv!

B a c c h i s.

Det glæder mig særdeles.

B a m p h i l u s.

Det beviser Du

I Gjerning. Eftfelig, som altid, er Du dog,

Saa det at mødes, tale med Dig, træffe Dig, er ret en Fryd

Beständig, hvorsomhelst Du kommer.

B a c c h i s.

Dgfaa Du den Samme er,

Ehi neppe findes vel din Mester i at bruge Smigerord.

B a m p h i l u s (leende).

Ha, ha, ha! Og det til mig Du siger?

B a c c h i s (afbrydende).

Ei med Uret, Pamphilus,

Er Dig din Kone fjær; jeg aldrig, det jeg veed, har før idag

Seet hende; yndig fandt jeg hende.

P a r m e n o.

Nei, alvorligt?

B a c c h i s.

Sandelig

Bed Guderne, min Ven!

B a m p h i l u s.

Min Fader har Du dog vel Intet sagt?

B a c c h i s.

Nei.

B a m p h i l u s.

Det behøves heller ikke. Ei skal som i Skuespil

Det gaac, hvor Alle Alt erfare. Her faae de kun reen Bessed,

hvem Sagen angaaer, Andre ikke, skulle heller ingen faae.

Bacchis.

Dg desuden, maa jeg sige, kan det skjules saare let:
Myrrhina har sagt Phidippus, at hun troer mig paa min Gud
Dg desaarfag Dig fritjender for al Skyld.

Pamphilus.

Fortræffeligt!

Ja, saa haaber jeg, at Sagen ganske efter Duffe gaaer.

Parmeno (nærmer sig).

Herre, tør jeg ikke vide, hvilken Tjeneste jeg har viist,
Eller hvorom her I tale?

Pamphilus.

Nei!

Parmeno (givende sig en vigtig Mine).

Jeg har en Anelse.

(seftertænkende).

Ham fra Døden frelst? hvorledes?

Pamphilus (spottende).

Nei, Du veed ei, Parmeno.

Hvilken Hjælp Du mig har ydet og fra hvilken Kval mig
frelst.

Parmeno (ærgerslig).

Jo, jeg veed det, ei i Blinde har jeg handlet.

Pamphilus (kom før).

Meget vist

Bacchis (spottende).

Skulde Parmeno forsømme, hvor han kunde gjøre Gavn?

Pamphilus.

Kom nu, Parmeno! (gaaer med Bacchis).

Parmeno.

Jeg kommer. (Til Tilhørerne).

Jo, jeg har i Blinde gjo:

Mere Godt idag end hidtil med aabne Dine.

Klapper nu!

Skolefterretninger

for 1858—1859.

Trykfeil.

- 13, Lin. 7 f. n. Mand sigter — læs: Mand mig sigter.
14, — 2 f. n. bløde — læs: blide.
19, — 8 f. n. Dien — læs: Dine.
3, — 15 ham — læs: han.

Charakterer

ved Afgangsexamen i Randers lærde Skole 1856-58.

Discipline.	Første Afdeling i Aaret 1856.				Anden Afdeling i Aaret 1859.									Sum.	Hovedcharakter.	Hebraisk.
	Tjysk.	Fransk.	Geographi.	Naturhistorie.	Dansk.	Latin (skriftlig).	Latin (mundtlig).	Græsk.	Religion.	Historie.	Arithmetik.	Geometri.	Naturalære.			
M. J. Jacoby	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	ug.	mg.	—	mg.	ug.	ug.	mg.	87 ²	Første Charakter.	„
A.H.V. Sørensen	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	ug.	mg.	ug.	mg.	ug.	ug.	ug.	94	Første Charakter.	„
S.P.A.S. Whitte ¹	mg.	mg.	mg.	ug.	mg.	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	g.	86	Første Charakter.	„
V.E.H. Siensen ¹	mg.	mg.	mg.	ug.	mg.	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	90	Første Charakter.	„
T. W. F. Bøggild	g.	g.	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	tg.	mdl.	g.	63	Anden Charakter.	„
J.L.A.C. Krabbe	g.	mg.	g.	mg.	mg.	mdl.	g.	g.	mg.	g.	tg.	mdl.	g.	45	Anden Charakter.	„
A. F. Elmquist	ug.	ug.	mg.	mg.	mg.	mg.	ug.	mg.	ug.	ug.	g.	tg.	mg.	88	Første Charakter.	ug.
F.C.L. B. Larsen	g.	g.	g.	g.	g.	g.	mg.	g.	g.	tg.	tg.	tg.	g.	55	Anden Charakter.	„

Af de 89 Disciple, der besøgte Randers lærde Skole, da Programmet for forrige Aar udgik, bleve 8 dimitterede efter at have bestaaet den fuldstændige Afgangsexamen saaledes, som foranstaaende Charakterliste udviser. Ved det nye Skoleaars Begyndelse eller i Løbet af samme ere 24 Disciple optagne i Skolen, nemlig: G. Oppenheim, L. N. R. Schmidt, E. Thygesen, C. W. Hollesen, C. F. P. Brendstrup, H. J. C. Hansen, L. F. Brock, O. H. Selchau, G. L. Selchau, J. A. Westermann, H. C. Kampmann, C. F. Ebeling, P. la Cour, C. V. Schönberg, P. F. Jørgensen, W. C. Krieger, C. M. Spendrup, H. M. Møldrup, H. C. G. Melchiorson, A. V. Jacobsen, G. Lichtenberg, J. E. Brodersen, J. N. Brodersen og C. E. W. Brodersen. Følgende 9 Disciple ere blevne udmeldte V. L. T. Frost, C. T. M. Sommerfeldt, T. F. E. Jørgensen, B. Wulff, G. J. N. Norgaard, C. F. V. Lewerkhausen, A. V. Faber, J. C. F. V. Pind og ovennævnte P. F. Jørgensen. Disciplenes Antal er saaledes for Tiden 96, som efte

deres Hovedcharakter for Mai Maaned ere ordnede saaledes *):

VII Klasse b.

(Dimittenderne).

1. Hans Christian Marquard Møller (Cand. med. et chirurg. P. C. Møller, praktiserende Læge).
2. Vilhelm Ludvig Peter Thomsen (Kammerraad Postmester L. F. Thomsen).
3. Julius August Wiberg (Pastor S. V. Wiberg, Sognepræst til Jordløse og Haastrup i Fyens Stift).
4. Morits Nathanson (Slagtermester J. Nathanson).
5. Niels Brock Langballe (Kammerraad N. Langballe, Dronningborg ved Randers).

VII Klasse a.

1. Wolf Frederik Asmussen (afd. Gaardeier L. K. Asmussen).
2. Carl Peter Tryde (Møller J. Tryde, Fusingø Mølle).
3. Peder Ottosen (Husmand O. Pedersen, Bode i Aarhus Stift).
4. Sophus Theodor Brønsted (Pastor F. S. Brønsted, Sognepræst til Ødum og Hadbjerg i Aarhus Stift).
5. Frederik Johannes Ingerslev (Particulier og Forligelsescommissær L. S. Ingerslev).
5. Rasmus Hans Jørgen Kornerup (Hr. Cand. philos. C. F. Kornerup).

---

*) Faderens Stilling er vedføiet i Parenthes og hans Opholdsted, naar det ikke er Randers.

7. Johannes Anker Christen Scheel Whitte
(Skolens Rektor).

VI Klasse.

1. Christian Henrik Emil Kemp (afd. Pastor og Seminarieførstander C. E. Kemp).
2. Ole Nicolai Jensen (afd. Proprietær J. P. Jensen).
3. Laurits Theodor Ostenfeld (Møller Ostenfeld, Skjørring Mølle i Aarhus Stift).
4. Jacob Morits Christensen (Pastor C. Christensen, Sognepræst til Tvede og Linde i Aarhus Stift).
5. Niels Georg Mulvad (Amtstuefuldmægtig H. C. M. Mulvad).

V Klasse.

1. Gustav Ludvig Selchau (Pastor L. Selchau, Sognepræst til Øster-Tørslev i Aarhus Stift).
2. Niels Øllgaard Kampmann (Justitsraad Herredsfoged H. Kampmann).
3. Gabriel Frederik Bloch (Kammerraad Bloch, forhenværende Godsforvalter paa Fusingø).
4. Petrus Carl Lerche (Skolelærer M. P. Lerche i Gassum, Aarhus Stift).
5. Otto Henrik Selchau (Broder til Nr. 1).
6. August Theodor Arffmann (afd. Kjøbmand J. P. Arffmann).
7. Ferdinand Ludvig August Selmer Øllgaard (const. Branddirektør, Procurator H. Øllgaard i Skive).
8. Johan Frederik Melskens (Kobbersmedmester J. C. Melskens).

9. Otto Jessen (Kammerherre Overførster Jessen, R. af Db. og Dbmd).
10. Carl Vilhelm Marius Ingerslev (Broder til Nr. 5 i VII Klasse a).
11. Christian Vilhelm Møller (afd. Bogholder S. Møller).
12. Michael Borre Melchiorsen (Kjøbmand og borgerlig Raadmand G. F. Melchiorsen).
13. Jørgen Emil Brodersen (Dr. med. & chirurgie Brodersen, Distriktslæge).
14. Johan Mangelsen Voigt (Oberst C. R. v. Voigt, R. af Db. og Dbmd).
15. Vilhelm Ludvig Ambrosius Elmquist (Cancelliraad Byfoged E. J. J. Elmquist).
16. Niels Ernst Laurits Julius Faber (afdøde Oberstlieutenant C. F. S. v. Faber, R. af Db. og Dbmd).

IV Klasse.

1. Rudolph Bay (Agent H. N. Bay).
2. Edvard Morits Jacoby (Agent J. M. Jacoby).
3. Johannes Nicolai Brodersen (Broder til Nr. 13 i V Klasse).
4. Hans Peter Christian Christensen (Overvagtimester P. H. Christensen, Dbmd).
5. Ivan Carl Isaacsen (Kjøbmand M. Isaacsen).
6. Albert Herman Andreas Mørch (Skolens Overlærer B. H. Mørch).
7. Christopher Otto Andresen (Pastor P. M. Andresen, Sognepræst til Hammel, Voldby og Søby i Aarhus Stift).
8. Peter Gottlieb Koch Borch (Proprietær Borch til Skjern Hovedgaard i Viborg Stift).

9. Seier Christian Frederik Friis Sommer
(Hr. F. C. Sommer i Kristrup).
10. Laurits Carl Christian Ussing (forhenværende Adjunkt N. Ussing).

III Klasse *).

1. Jacob Holm (Pastor R. H. Holm, Sognepræst til Thorsager og Bregnet i Aarhus Stift).
2. Jens Bindsbøll Bloch (Broder til Nr. 2 i V Klasse).
3. Carl Christian Jørgen Scheel Whitte (Broder til Nr. 7 i VII Klasse a).
4. Hans Henrik Brock (afd. Distriktslæge i Norge, M. A. Brock).
- *5. Niels Rudolph Christian Bay (Kjøbmand N. N. Bay sen.).
- *6. Alexander Poniatowsky Lund (Tobaksfabrikør A. C. Lund).
7. Jens Christian Jensen Welling (Møller A. Jensen Welling, Giessinggaards Mølle).
8. Hans Sophus Wodschow (afd. Fabrikbestyrer F. C. Wodschow).
- *9. Niels Schmidt Asmussen (Broder til Nr. 1 i VII Klasse a).
10. Poul la Cour (Proprietær L. U. la Cour, Skjersø i Aarhus Stift).
11. Frederik Vilhelm Willemoes Kampmann (Broder til Nr. 2 i V Klasse).
- *12. Thomas Severin Hald (Consul J. S. Hald).
13. Carl Christian Frederik Jacob Thomsen (Broder til Nr. 2 i VII Klasse b).

---

* De med * betegnede Disciple ere Realelever.

- *14. Victor Emil Borup (Kjøbmand J. C. Borup).
- 15. Gerhard Lichtenberg (Proprietær C. G. de Lichtenberg, Hesselgaard i Aarhus Stift).
- 16. Christian Edvard William Brodersen (Broder til Nr. 13 i V Klasse og Nr. 3 i IV Klasse).
- 17. Wenzel Christian Krieger (afd. Capitain-Lieutenant Chr. Krieger).
- 18. Georg Frederik August Timm (Justitsraad Borgemester F. U. Timm).
- 19. Christian Vilhelm Schönberg (afd. Overauditor Byfoged i Hobro C. W. S. Schönberg).

II Klasse.

- 1. Claus Janus Andreas Næss Schmidt (afd. Proprietær C. N. Schmidt til lille Restrup).
- 2. Johan Christian Berg (Pastor C. A. Berg, Sognepræst til Durup og Tøndering i Viborg Stift).
- 3. Christian Anton Boldsen (Kjøbmand P. C. Boldsen).
- 4. Sigfrid Salomon Levy (Kjøbmand M. J. Levy).
- 4. Arthur Hjalmar de Neergaard (Proprietær P. C. de Neergaard til Aunsberg).
- 6. Niels Jacob Nicolai Prip Quist (afd. Lieutenant F. L. C. G. v. Quist).
- 7. Alexander Henrik Valdemar Norgaard (Bataillonschirurg Norgaard, praktiserende Læge i Skelund).
- 8. Ole Flensborg Cortsen (Bagermester M. B. Cortsen).
- 9. Frederik Vilhelm Islin (afd. Uhrmager R. C. Islin).

10. Sigwardt Paulin Borre (afd. Skipper A. P. Borre.)
11. Lars Peter Gotthard Larsen (Overvagt-
mester ved 5te Dragonregiment P. Larsen,
Dbmd).
12. Peter Otto Rosenørn (Kammerherre Stift-
amtmand M. H. Rosenørn, Cmd. af Db.).
13. Harald Juul Borberg (Kjøbmand L. B. Bor-
berg).
14. Sophus Berg (Kjøbmand M. Berg).
15. Christian Redlich Boserup Lewerkhuu-
sen (Prokurator Lewerkhuusen).
16. Otto Christian Halkjer (Farver J. Halkjer).

I Klasse.

1. Christen Madsen Spendrup (Kjøbmand
N. Th. Spendrup).
2. Gerson Oppenheim (Kjøbmand M. Oppen-
heim).
3. Jens Christian Severin Jacobsen (Bog-
handler Lars Jacobsen).
4. Henrik Margaritus Møldrup (Godsforval-
ter J. Møldrup, Clausholm).
5. Hans Christian Gram Melchiorson (Bro-
der til Nr. 12 i V Klasse).
6. Carl Frederik Peter Brendstrup (Lærer
P. Brendstrup).
7. Hans Jørgen Christian Hansen (afdøde
Postfører P. H. Hansen).
8. Hack Christian Kampmann (Broder til
Nr. 2 i V Klasse og Nr. 11 i III Klasse).
9. Ludvig Frederik Brock (Broder til Nr. 4 i
III Klasse).

10. Laurits Nicolaus Rochau (Schmidt), Pleiesøn af Urtekræmmer C. G. Schmidt.
  11. Elliot Thygesen (afd. Kjømand N. Thygesen).
  12. Carl Frederik Ebeling (Skrædder H. C. F. W. Ebeling), Pleiesøn af Pastor Daugaard i Gimming.
  13. Johan Andreas Westermann (Consul borgerlig Raadmand Th. C. F. Westermann, R. af Db.).
  14. Christian Wollrath Hollesen (Proprietær H. C. Hollesen i Hornbek ved Randers).
  15. Christian Marius Gothold Louis Müller (Particulier V. Müller).
  16. Arnold Valdemar Jacobsen (constitueret Branddirektør C. V. Jacobsen).
  17. Johan Andreas Budtz (Farver C. Budtz).
  18. Johannes Laurentius Larsen (Organist L. Larsen).
-

Begge Dele af den anordnede Afgangsexamen bleve i Aaret 1858 afholdte i Forbindelse med Skolens Hovedexamen. I Censuren over Mathematik og Naturlære deltog godhedsfuld efter Rektors Indbydelse Ingenieurofficier v. Nyholm.

Følgende Charakterer tildeeltes de Disciple, som underkastede sig Examens første Deel:

Disciplene-	Tydsk.	Fransk.	Geogra- phi.	Natur- historie.
<i>W. F. Asmussen</i> . .	ug.	ug.	ug.	mg.
<i>P. Ottosen</i>	mg.	ug.	ug.	mg.
<i>C. P. Tryde</i>	mg*. (skriftlig).	”	”	”
<i>F. J. Ingerslev</i> . . .	mg.	mg.	mg.	mg.
<i>R. H. J. Kornerup</i>	mg.	mg.	mg.	mg.
<i>S. T. Brensted</i> . .	g.	mg.	ug.	mg.
<i>J. A. C. S. Whitte</i>	g.	mg.	mg.	g.

C. P. Tryde blev betænkelig syg inden den mundtlige Prøve og var i September Maaned ikke saavidt restitueret, at han turde underkaste sig den extraordinære Prøve.

De ved Examens anden Deel givne Charakterer ere aftrykte S. 3.

Under 4de August f. A. blev Skolens Rektor allernaadigst udnævnt til Professor.

Under 16de August f. A. blev Hr. Sproglærer Bischoff af Ministeriet antaget som Timelærer i Engelsk, idet Ministeriet samtidig bevilgede Oprettelsen af en Realafdeling for de af III Klasses Disciple, der ikke vilde gaae den studerende Vei.

Under 9de Mai d. A. bleve de constituerede Lærere, Cand. magisterii J. H. Koch og Cand. philol. C. Andersen, allernaadigst udnævnte til Adjunker ved Skolen.

Fagfordelingen har iaar været følgende:

- Rektor: Latin i VII Kl., Hebraisk i VII b, Dansk i V Kl. og en Time Dansk i I Kl. (16 Timer ugentlig).
- Overlærer Mørch: Græsk i VII—V Kl., Historie VII og VI Kl., Geographi i VI Kl. og Mythologi i V Kl. (23 Timer ugentlig).
- Overlærer Dorph: Religion i alle Kl., Dansk i VII og VI Kl. og Hebraisk i VII a (24 Timer ugentlig).
- Adjunkt Broberg: Fransk i alle Kl., Regning i II og I Kl. samt i det sidste Halvaar en Time Fransk for de Disciple i VII og VI Kl., som have havt Tid og Lyst til at deeltage i denne Underviisning (23—24 Timer ugentlig).
- Adjunkt Silfverberg: Dansk og Latin i III Kl., Historie i V—I Kl. (24 Timer ugentlig).
- Adjunkt F. J. Møller: Dansk i IV, II og I Kl., Latin i VI Kl. (21 Timer ugentlig).
- Adjunkt Schoubye: Mathematik i VII—V Kl., Geometrisk Tegning i III Kl., Naturlære i VII Kl. (24 Timer ugentlig).
- Adjunkt M. S. Møller: Tydsk i alle Klasser, Geometri og Arithmetik i IV Kl., (mathematisk) Regning i III Kl. (29 Timer ugentlig).
- Adjunkt Koch: Naturhistorie i alle Klasser, Geographi i V—I Kl., geometrisk Tegning i II og I Kl. (26 Timer ugentlig).
- Malermester Lindstrøm: Tegning i III Realklasse, II og I Kl. (4 Timer ugentlig).
- Overvagtimester Størup: Gymnastik i alle Klasser (6 Timer ugentlig).

Hr. Benthin: Skrivning i III—I Kl. (9 Timer ugentlig).

Hr. Bischoff: Engelsk i III Realklasse (5 Timer ugentlig).

Hr. N. J. Hansen: Sangunderviisningen (5 Timer ugentlig).

Hvormange Timer der ugentlig har været tildeelt hvert enkelt Fag og Klasse, meddeles her under Opgivelsen af de i Skoleaaret gennemgaaede Pensa og foretagne Øvelser:

Daask.

I Klasse: Endeel Digte ere lærte udenad efter Holsts mindre Digtsamling. Oplæsning af Molbechs Læsebog. Analyse af den enkelte Sætning, hvorved Bojesens Grammatik er bleven benyttet. To Stile ugentlig, afvexlende Diktat og Oversættelse af Stykker i den tydske Læsebog, der iforveien ere blevne gennemgaaede, undertiden Gjengivelse af en lettere Fortælling (F. Møller, 5 Timer).

II Klasse: Fremsigelse af udenad lærte Digte efter Holsts mindre Digtsamling. Øvelse i Oplæsning efter Holsts prosaiske Læsebog. Det tidligere Lærte af Bojesens Grammatik er blevet repeteret saaledes, at de fleste Anmærkninger ere blevne medtagne; Sætningslæren gennemgaaet og indøvet ved stadig Analyse. Een à to Stile om Ugen, hvortil der er blevet benyttet deels Fortællinger af den nordiske Gudelære, deels Oversættelse af et gennemgaaet tydske Stykke (F. Møller, 5 Timer).

III Klasse: Holsts prosaiske og poetiske Læse-bøger ere benyttede og af den sidste flere Digte lærte

udenad. Een Stil ugentlig af fortællende og beskrivende Indhold (Silfverberg, 3 Timer).

IV Klasse: Øvelse i at fremsige udenad lærte Digte og Oplæsning af poetiske og prosaiske Stykker i Holsts Læsebøger. Ørvaroddsaga. Interpunktionslæren er bleven indøvet ved Analyse af Sætningsforbindelserne. Een Stil ugentlig (F. Møller, 2 Timer).

V Klasse: Holbergs Jean de France, Geert Westfaer, Jacob von Thyboe, Ulysses von Ithacien, Melampe; Oehlenschlägers Aladdin, Vanlundurs Saga, Aly og Gunhyldy, Axel og Valborg. En Stil ugentlig (Rektor, 2 Timer).

VI Klasse: Holsts poetiske Læsebog er benyttet. Oehlenschlägers Baldur hiin Gode, Palnatoke, udvalgte Digte af Helge og Nordens Guder, Evalds: Fiskerne og de brutale Klappere, flere af Baggesens comiske Fortællinger samt forskjellige Stykker af Labyrinthen. En Stil ugentlig (Dorph, 2 Timer).

VII Klasse. Thortsens Udsigt over den danske Litteratur §§ 10—16. En Stil hver fjortende Dag (Dorph, 2 Timer).

Latin.

III Klasse: Bergs og Møllers Læsebog til S. 53. Det Vigtigste af Formlæren efter Madvigs Sproglære. Syntaxen kun praktisk indøvet efter Læsebogen (Silfverberg, 9 Timer).

IV Klasse: Cornelius Nepos: Miltiades, Themistocles, Aristides, Pausanias, Cimon, Lysander, Alcibiades, Thrasybulus og Conon. Af Madvigs Sproglære er Formlæren repeteret og Ordsøiningslærens 1ste Afsnit læst indtil Kap. 7. Stilene ere i Begyndelsen

af Aaret skrevne paa Skolen under Lærerens Veiledning, senere derimod hjemme. Mundtlige Stiløvelser efter Ingerslevs Materialier (Andersen, 9 Timer).

V Klasse: Cæsars Comm. de bello Gallico, 5te Bog; Ciceros 1te og 2den catilin: Tale; Blochs Udvalg af Ovids Metamorphoser: Verdensaldrene, Deucalion, Io og Callisto. Af Madvigs Sproglære er Formlæren repeteret og af Ordføiningslæren læst §§ 300—432. Mundtlige (Ingerslevs Materialier) og skriftlige Stiløvelser (Andersen, 9 Timer).

VI Klasse: Livius 1ste og 2den Bog. Ciceros catilinariske Taler. Af Madvigs Syntax er der blevet gennemgaaet fra § 325 til 462 og fra § 482—496. En skriftlig Udarbeidelse ugentlig. Een Time om Ugen er bleven anvendt til mundtlige Stiløvelser efter Zumpt, undertiden til lettere skriftlige Øvelser (F. Møller, 9 Timer).

VII Klasse: Ciceros Tale for T. Ann. Milo, Bøgerne de senectute og de amicitia, Sallusts Catilina, Terentses Andria, Horatses Breve (med ars poëtica). Til Extemporallæsning er benyttet Flemmers Udvalg af Sølvalderens prosaiske Forfattere forfra, omtrent 100 Sider; mundtlig extemp. Oversættelse fra Dansk paa Latin, Olsens (Zumpt) Opgaver fra S. 41, c. 60 Sider. Stile og Versioner to Gange ugentlig, skrevne afvekslende hjemme (med Forberedelse) og paa Skolen (uden Forberedelse). Bojesens romerske Antiquiteter er gennemgaaet, Madvigs latinske Sproglære repeteret (Rektor, 11 Timer).

Græsk.

IV Klasse: Af Tregders Grammatik det Vig-

tigste af Formlæren. Lunds græske Læsebog indtil S. 25 (Andersen, 5 Timer).

V Klasse: Xenophons anabasis, 5te Bog. Langes Grammatik, Formlæren. Stolls Mythologi (Mørch, 6 Timer).

VI Klasse: Homers Odyssee, 5te og 6te Bog. Herodot, 5te Bog til c. 92. Langes Grammatik, Formlæren. Madvigs Ordføiningslære benyttet til Henviisning. Bojesens græske Antiquiteter forfra til Athen (Mørch, 5 Timer).

VII Klasse: Herodot, 8de Bog fra c. 101 ud. Homers Odyssee, 5te og 6te Bog. Xenophons memorabilia Socratis, 1ste Bog, Platos apologia Socratis og Crito. Tregders græske Litteraturhistorie. Madvigs Ordføiningslære benyttet til Henviisning. Desuden har det ældre Parti i Klassen repeteret Homers Odyssee 1ste og 2den Bog, Homers Iliade 13de og 14de Bog, Herodot 8de Bog til c. 100 og 9de Bog, Xenophons memorabilia Socratis 4de Bog; det yngre Parti Xenophons anabasis 1ste og 2den Bog, White Xenophons anabasis 3die og 4de Bog (Mørch, 5 Timer).

Hebraisk.

VII Klasse a.: Genesis c. 1—13. Whittes Grammatik (Dorph, 2 Timer).

VII Klasse b.: Genesis, Grammatik efter Lindberg (Rektor, 2 Timer).

Tysk.

I Klasse: Riises Læsebog for Begyndere, S. 22—94; 146—153; 157—165; 170—176. Trojels Grammatik, Substantivernes Kjøn og Declination; Ad-

jektivernes Declination; Talordene, Pronominerne og de regelmæssige Verbers Conjugation (M. Møller, 5 Timer).

II Klasse: Hjorts Læsebog, S. 21—101, med Undtagelse af Stykkerne 3, 6, 9 og 14. Trojels Grammatik, det Væsentligste af Formlæren repeteret (M. Møller, 5 Timer).

III Klasse: Hjorts Læsebog, S. 2—3; 7—16; 113—155; 159—162; 164—173. Trojels Grammatik, Formlæren paa enkelte Anmærkninger nær. Bresemanns Stiløvelser forfra til S. 42 (M. Møller, 4 Timer).

IV Klasse: Hjorts Læsebog, S. 186—236; Trojels Grammatik, Formlæren, Kasus-, Modus- og Tempuslæren, og Præpositionernes Brug. Bresemanns Stiløvelser S. 42—76 (M. Møller, 3 Timer).

V Klasse: Hjorts Læsebog, S. 291—329; 340—366; 368—375; 377—393. Trojels Grammatik, med Undtagelse af enkelte Afsnit. Een Stil ugentlig afvexlende hjemme og paa Skolen (M. Møller, 3 Timer).

VI Klasse: Hjorts prosaiske og poetiske Læsebøger, desuden Schillers „Wilhelm Tell“ til noget ind i 4de Akt. Trojels Grammatik heelt gennemgaact. Een Stil ugentlig, afvexlende hjemme og paa Skolen (M. Møller, 3 Timer).

Fransk.

II Klasse: Bjerrings Læsebog for Begyndere heelt læst. Af Grammatik Hjælpeverber og de regelmæssige Verber i Aktiv og Passiv, samt Artiklerne (Broberg, 5 Timer).

III Klasse: Borrings Læsebog for Mellemlas-

ser, S. 1—53, 74—80. Af Grammatik hele Formlæren undtagen de uregelmæssige Verber (Broberg, 3 Timer).

IV Klasse: Samme Læsebog S. 82—151. Af Grammatik hele Formlæren (Broberg, 3 Timer).

V Klasse: *Études littéraires* S. 126—41; 151—65; 215—21; 235—49, 279—304. Saavel i den foregaaende som især i denne Klasse ere enkelte Punkter af Syntaxen mundtlig fremstillede, og Formlæren ved samme Leilighed repeteret (Broberg, 2 Timer).

VII Klasse: *Cinq-Mars* af Alfred de Vigny læst heelt igjennem. Udvalgte Stykker af Syntaxen ere lærte efter Abrahams Grammatik og stadig indøvede ved Exempler (Broberg, 3 Timer).

Engelsk.

III Realklasse: Engelsk Læsebog af Listov, 2den Afdeling; engelsk Elementarbog af Samme, skriftlig og mundtlig; engelsk Formlære af Rosing, læst og indøvet ved Analyse (Bischoff, 5 Timer).

Religion.

I Klasse: Balles Lærebog, de tre første Kapitler. Balslevs Bibelhistorie. 10 Psalmer (Dorph, 4 Timer).

II Klasse: Balles Lærebog, 4de, 5te og 6te Kapitel. Herslebs større Bibelhistorie, fra Begyndelsen til Kong Sauls Død. 10 Psalmer (Dorph, 3 Timer).

III Klasse: Balles Lærebog, med Undtagelse af 6te Kapitel. Herslebs Bibelhistorie: det gamle Testaments Historie fra Sauls Død; af det nye Testaments: 1ste Afsnits 1ste, 2den og Halvdelen af 3die

Periode. De tidligere lærte Psalmer ere repeterede (Dorph, 3 Timer).

IV Klasse: Balles Lærebog c. 5—8. Hersleb's Bibelhistorie: det nye Testaments Historie fra Midten af 3die Periode. 5te og noget af 3die Afdeling (Dorph, 2 Timer).

V Klasse: Fogtmanns Lærebog, Indledningen og 1ste Kapitel. Herslebs Bibelhistorie, forfra til 4de Afdelings 3die Periode (Dorph, 2 Timer).

VI Klasse: Fogtmanns Lærebog: §§ 47—74 og §§ 98—122. Herslebs Bibelhistorie (Dorph, 2 Timer).

VII Klasse: Fogtmanns Lærebog. Iohannis Evangelium og Pauli Brev til Philippenserne i Grundsproget (Dorph, 2 Timer).

Historie.

I Klasse: Efter Kofods fragmentariske Historie, hele den gamle Historie (Silfverberg, 3 Timer).

II Klasse: Samme Lærebog, fra Keiser Augusts Histore til 1815 (Silfverberg, 3 Timer).

III Klasse: Kofods Udtog af Verdenshistorien, hele Middelalderens Historie undtagen i Danmark, Norge og Sverrig (Silfverberg, 2 Timer).

IV Klasse: Efter Kofods Udtog, Norges og Sverrigs Historie i Middelalderen. Efter Allens Lærebog i Danmarks Historie til 1523 (Silfverberg, 2 Timer).

V Klasse: Efter Kofods Udtog af Verdenshistorien, hele den nyere Historie undtagen i Danmark. Efter Allens Lærebog i Danmarks Historie 1397 til 1525 (Silfverberg, 2 Timer).

VI Klasse: Danmarks Historie fra 1660 til Nutiden efter Allens Lærebog. Den ældre Historie ind-

til Sullas Død efter Kofods Udtog af Verdenshistorien (Mørch, 2 Timer).

VII Klasse: Tydskland, Schweiz, Italien, Ungarn, Polen, Preussen, Nederlandene, Spanien, Portugal, det græske Keiserdømme, Araberne, Tyrkiet, Rusland, Sverrig, Norge, Perserne, Mongolerne, China efter Kofods Udtog og Danmark fra 1523 til Nutiden efter Allen. Det ældre Parti har desuden repeteret den øvrige Deel saavel af Verdenshistorien som af Danmarks Historie (Mørch, 3 Timer).

Geographi.

I Klasse: Efter Thriges Bog forfra til S. 39, samt fra Side 65 til 82 (Koch, 2 Timer).

II Klasse: Efter samme Bog, fra Side 50 til 114 (Koch, 2 Timer).

III Klasse: Efter Velschows Bog, fra Preussen til Frankrig (Koch, 2 Timer).

IV Klasse: Efter samme Bog, fra Frankrig til China; repeteret til det asiatiske Rusland (Koch, 2 Timer).

V Klasse: Efter samme Bog, Indledningen; Danmark, Norge, Sverrig, Rusland, Amerika og Australien (Koch, 2 Timer).

VI Klasse: Hele Geographien efter Munthes Lærebog ved Velschow (Mørch, 2 Timer).

Naturhistorie.

I Klasse: Efter Lützens mindre Bog, forfra til Side 76 (Koch, 3 Timer).

II Klasse: Efter samme Bog, Leddyr og Bløddyr; samt forfra til Sælerne (Koch, 3 Timer).

III Klasse: Efter Lützens større Bog, forfra

til Side 48. Efter Vaupells Bog, forfra til 7de Kap. (Koch, 2 Timer).

IV Klasse: Efter Lütkens større Bog, Fiskene. Efter Vaupells Bog, forfra til 7de Kap. (Koch, 2 Timer).

V Klasse: Efter Bramsens og Drejers Bog, hele Planteriget (Koch, 2 Timer).

VI Klasse: Repeteret hele Naturhistorien efter Lütkens og Bramsens og Drejers Bøger (Koch, 2 Timer).

Arithmetik.

I Klasse: Under Afbenyttelse af Mundts Ledetraad ved Regneunderviisningen de fire Regningsarter med Brøk. Een Gang om Ugen Hovedregning (Broberg, 4 Timer).

II Klasse: Fortsat Øvelse fra forrige Klasse; dertil Regula de tri. Af og til Hovedregning (Broberg, 3 Timer).

III Klasse: Decimalbrøk og Qvadratroduddragning efter Mundts Ledetraad, og Tegnenes Indøvelse (M. Møller, 2 Timer).

IV Klasse: Jürgensens elem. Arithmetik læst forfra til Decimalbrøk og indøvet ved Opgaver; nogle §§ om de sammensatte Tal ere forbigaaede (M. Møller, 2 Timer).

V Klasse: Rod- og Potentsstørrelser, Roduddragning, Proportioner og Progressioner, efter Jürgensens elem. Arithmetik. Hele det foregaaende Aars Kursus er repeteret (Schoubye, 2 Timer).

VI Klasse: Ligninger af første og 2den Grad og Logarithmer, efter Jürgensens Arithmetik (fra § 18 indtil Slutningen med Forbigaaelse af Kjædebrøk, ube-

stemte Ligninger og ubestemte Coeffic. Methode); Rentesregning efter Diktat (Schoubye, 2 Timer).

VII Klasse a: Almindelige Sætninger om Ligninger, Permutationer og Combinationer, Binomialformlen, Progressioner og Rentesregning, efter Steens rene Mathematik (Schoubye, 2 Timer).

VII Klasse b: Hele det arithmetiske Kursus repeteret efter Steens Lærebog (Schoubye, 2 Timer).

Geometri.

I—III Klasse: Geometrisk Tegning, tildeels efter de indledende Constructioner og Opgaver i Jürgensens Lærebog i Geometri (Koch, 1 Time i første og anden, Schoubye, 2 Timer i tredje Klasse).

IV Klasse: Jürgensens Lærebog gennemgaaet forfra til regulære Polygoner (M. Møller, 2 Timer).

V Klasse: Cirklen; congruente, symmetriske og lignedannede Figurer, efter Jürgensens kortf. Lærebog i Geometri. Hele det foregaaende Aars Kursus er repeteret. (Schoubye, 2 Timer).

VI Klasse: Cirkelns Udmaaling samt Plantrigonometri, efter Jürgensens Lærebog (Schoubye, 2 Timer).

VII Klasse a: Stereometri og sphærisk Trigonometri, efter Jürgensens Lærebog. Plangeometri er repeteret (Schoubye, 2 Timer).

VII Klasse b: hele det geometriske Kursus er repeteret: Plangeometri efter Svenningsens Lærebog, Plantrigonometri og Stereometri efter Jürgensens; tre Disciple have læst sphærisk Trigonometri efter sidstnævnte Lærebog (Schoubye, 2 Timer).

Til praktisk Indøvning saavel af Arithmetiken som Geometrien er i V—VII Klasse anvendt een af de fire ugentlige Timer for disse Fag.

Naturlære og Astronomi.

VII Klasse a: Naturlærens mechaniske Deel efter Ørsted, med Forbigaaelse af Bølgebevægelsen. Af Astronomi er læst de sex første Afsnit af Mundts Grundtræk (Schoubye, 3 Timer).

VII Klasse b: Naturlærens chemiske Deel læst efter Pouillet-Müller, dens mechaniske Deel repe- teret efter Ørsted. Af Astronomi er læst Steens mathem. Geographi med Tillæg efter trykt Manuskript (Schoubye, 3 Timer).

Beneficierne ved Skolen ere af Ministeriet for- deelte saaledes:

1. Høieste Stipendium, 50 Rd., tillagdes for indeværende Skoleaar Disciplene W. F. Asmussen og P. Ottosen;

2. Melleinste Stipendium, 35 Rd., R. H. J. Kornerup, P. C. Lerche og C. V. Møller;

3. Laveste Stipendium, 20 Rd., C. H. E. Kemp, L. T. Ostenfeld, F. L. A. S. Øllgaard, H. S. Wodschow, C. C. J. S. Whitte og H. H. Brock (Alt at oplægge).

4. Fri Underviisning bevilgedes Disciplene J. A. Wiberg, M. Nathanson, F. J. Ingerslev, J. A. C. S. Whitte, N. G. Mulvad, A. T. Arffmann, G. F. Bloch, J. F. Melskens, J. E. Bro-

dersen, E. M. Jacoby, I. C. Isaacsen, P. G. K. Borch, H. P. C. Christensen, L. C. C. Using, N. S. Asmussen, C. J. A. N. Schmidt, J. C. Berg, S. P. Borre, N. J. N. P. Quist, F. V. Islin, som extraordinær Gratist A. H. A. Mørch og for sidste Halvaar H. J. C. Hansen.

5. Det Fosieske Legat, 5 Rd. 8 Sk., er i indeværende Skoleaar tillagt Discipel J. A. Wiberg.

6. Stipendiet af de Brock-Bredalske Legater (Fundat. § 8), 27 Rd. 83 Sk., er for Aaret 1859 af Administrationen tillagt Disciplene R. H. J. Kornrup og H. H. Brock til lige Deling.

7. Af tvende Stipendier af samme Legater (Fundat. §§ 9 og 10), der uddeles efter bestaaet Afgangsexamens anden Deel, blev det ene paa 65 Rd. 67 Sk. af Administrationen bevilget S. P. A. S. Whitte, det andet paa 55 Rd. 67 Sk. T. W. F. Bøggild, da de begge i Aaret 1858 havde fuldendt deres Examen.

8. De Bøger, som vare anskaffede for det i Fundatsen for bemeldte Legater § 11 til Flittighedsbelønninger bestemte Rentebeløb, tildeelttes i Aaret 1858 Disciplene H. C. M. Møller (P. E. Müllers Synonymik), V. L. P. Thomsen (Ewalds udvalgte Skrifter), W. F. Asmussen (Schows Naturskildringer), P. Ottosen (Horatses Oder og Breve ved Lembcke), P. C. Lerche (Iliaden og Odysseen, overs. af Chr. Wilster), R. Bay (Holbergs trende Epistler til ***), J. Holm (Holbergs Komedier ved Boye), J. B. Bloch (Molbech, en Maaned i Spanien), H. S. Wodschow (Geographiske Landskabsbilleder efter C. Vogel ved K. E. Möhl), N. S. Asmussen (Oehlenschlägers Aladdin), C. C. J. S. Whitte (Hauffs Eventyr), S. S. Levy (Andersen, nye Eventyr og Historier), C. J. A. N.

Schmidt (Holbergs Peder Paars) og J. C. Berg (Andersens Historier).

9. Af de i December 1858 disponible Renter af det Nis Nissenske Legat, 539 Rd. 66 Sk., deeldes den ene Femtedeel, 107 Rd. 90 Sk., saaledes at der tillagdes V. L. P. Thomsen 27 Rd. og J. A. Wi-berg, C. P. Tryde og F. J. Ingerslev, hver 26 Rd. 94 Sk. Af de 4 Femtedele, 431 Rd. 72 Sk., bleve 3 Portioner, hver paa 40 Rd., tillagte W. F. Asmus-sen, P. Ottosen og R. H. J. Kornerup, 3 Por-tioner, hver paa 30 Rd., J. A. C. S. Whitte, C. H. E. Kemp og H. S. Wodshow, en paa 21 Rd. 72 Sk. P. C. Lerche og 10 Portioner, hver paa 20 Rd., N. G. Mulvad, F. L. A. S. Øllgaard, A. T. Arffmann, C. V. Möller, E. M. Jacoby, H. P. C. Christensen, I. C. Isaacsen, L. C. C. Us-sing, H. H. Brock og N. J. N. P. Quist.

10. Hjemfaldne Oplagspenge af det Nis Nis-senske Legat, 60 Rd., tillagdes Studenterne M. J. Jacoby og V. V. E. H. M. Siemsen, der begge vare dimitterede herfra i Aaret 1858, til lige Deling.

Af Renterne af det Estrupske Legat, som ud-gjør 750 Rd., ere i indeværende Aar 2 Rd. udbetalte for Tilsyn med Fundators Faders Monument (Fund. § 4), og 28 Rd. ere anvendte til Bibliothekets For-øgelse (Fund. § 5).

Skolens Indtægter og Udgifter have i afvigte Finantsaar været:

Indtægt.

Beholdningen fra forrige Aar	1405 Rd. 22 Sk.
Ifølge Decisionen for forrige Aar	5 — „ -
Renter af Skolens Kapital	40 — „ -
Tiender	2234 — 26 -
Afgift af St. Mortens Kirke i Randers	120 — „ -
Skolekontingenter	2432 — 48 -
Forskjellige ubestemte og ekstraordinære Indtægter	34 — „ -
Tilskud fra den alm. Skolefond	9210 — 87 -
Indeholdt i nogle Læreres Gager	372 — 63 -
	<hr/>
	15854 Rd. 54 Sk.

Udgift.

Faste Gager	9249 Rd. 64 Sk.
Timebetaling	828 — 4 -
Bibliotheket og videnskabelige Apparater (foruden Sammes egne Indtægter, 60 Rd.)	200 — „ -
Bygningernes Vedligeholdelse	159 — 26 -
Inventarium	105 — 88 -
Brændsel	407 — 62 -
Belysning	87 — 67 -
Skatter og Afgifter	240 — 76 ¹ / ₂ -
Regnskabsførerens Lønning	300 — „ -
Skolens Pedel	72 — „ -
Reengjøring	79 — 68 -
	<hr/>

Lateris 11730 Rd. 71¹/₂ sk

Transport 11730 Rd. 71½ Sk.

Porto, Protokoller og Skrivemateria-

lier	30	—	20	-
Programmet og Skolehøitideligheder	648	—	95	-
Afgivet til den alm. Skolefond . .	522	—	48	-
Indsendt forskjellige Beløb	91	—	63	-
Extraordinær Udgift	30	—	„	-

13054 Rd. 5½ Sk.

Efterat Fortegnelsen i Skoleefterretningerne for 1857—58 sluttedes, har *Bibliotheket* og de videnskabelige Samlinger erholdt følgende Tilvæxt:

- Aarsberetninger fra det kongl. Geheimearchiv, II. 3. Khvn. 1858.
- J. Bentsen.* Dødeligheden i den danske Stat i Aarrækken 1845—54. Khvn. 1859.
- C. D. Biehl.* Den sindrige Herremands Don Quixote af la Mancha Levnet og Bedrifter forfattet af M. de Cervantes Saavedra. Khvn. 1776—1777. 4 Tomer i 2 Bind.
- C. H. Brasch.* Vemmetoftes Historie. Khvn. 1859.
- M. T. Ciceronis* Cato major et Lælius. Rec. et præfatus est Dr. Jo N. Madvig. Haun. 1835.
- Cato major. Til Skolebrug ved G. F. V. Lund. Khvn. 1851.
- Lælius. Til Skolebrug ved G. F. V. Lund. Khvn. 1851.
- D. H. O. Cold.* Lægevæsenet og Lægerne under Christian den Fjerdes Regjering (Doctordisp.). Khvn. 1858.
- Nordisk Conversationslexicon. 9—23 Levering.
- B. v. Cotta.* Geologiske Billeder. Overs. af C. Fogh. Khvn. 1885.
- Th. Erslew.* Supplement til „Almindeligt Forfatterlexicon“, 4de og 6te Hefte.
- Euripidis* tragoediæ. Rec. et comment. instruxit *A. J. E. Fflugk* Gothæ 1831—58. (I 2 Bind).
- Facetiæ facetiarum. Pathopoli 1645.
- E. Flemmer.* Udvalg af Selvalderens prosaiske Forfattere. Khvn. 1853. 2 Exemplarer.

- J. u. W. Grimm.* Deutsches Wörterbuch. I, II, 1—6, III, 1. Leipz.
- Chr. Hansteen.* Reise-Erindringer og Livsbilleder. Christiania 1858—59. 3 Hefter.
- Meeren u. Ukert.* Geschichte der europäischen Staaten: *R. Paulli.* Geschichte von England. V. B. Gotha 1858.
- L. Holbergii* opuscula quædam Latina. Lipsiæ 1737.
- M. P. Holst.* Dansk Retskrivningsordbog. Khvn. 1858. Levering 1—4.
- Memoiren der Kaiserin *Katharina II.* Von ihr selbst geschrieben. Nebst einer Vorrede von *A. Herzen.* Hannover 1859.
- R. Keyser.* Den norske Kirkes Historie under Catholicismen. II. B. 3. H. Christiania 1858.
- P. Knudsen.* Bidrag til at belyse Begravelsespladses Indflydelse i sanitær Henseende (Doctordisp.). Khvn. 1858.
- Kongegravene i Ringsted Kirke, aabnede, istandsatte og dækkede med nye Mindestene ved Hs. Majestæt Kong Frederik den Syvende. Khvn. 1858.
- Fr. Kugler.* Handbuch der Kunstgeschichte. 3. Aufl. II, 1—4. Stuttgart 1858—59.
- A. C. P. Linde.* Meddelelser angaaende Kjøbenhavns Universitet for 1849—56, 2det og 3die Hefte. Khvn. 1858—59. 2 Exemplarer.
- Macaulay.* Englands Historie. Overs. af *W. Bauditz.* 32—39 I. Khvn. 1858—59.
- L. N. Maëvig.* De holsteenske Stænders Forfatningsforslag og Grev Spouneck. 2det Oplag. Khvn. 1859.
- Danske Magazin. Tredie Række. VI, 1—2. Khvn. 1858—59.
- J. Marbach.* Physicalisches Lexicon. 2te Aufl. 65—72 Lief. Leipz. 1858—59.
- J. Molbech.* Danske Ordsprog, Tankesprog og Riimsprog. Khvn. 1850.
- P. A. Munch.* Det norske Folks Historie. VI, 2—4. Christiania 1858.
- S. Nilsson.* Skandinavisk Fauna. Andra delen. Foglarna, 1ste og 2dra H., 3die Uppl. Lund 1858.
- A. Oehlenschlägers* poetiske Skrifter, udgivne af *Liebenberg.* 12—39 H.
- S. Osborn.* Opdagelsen af Nordvestpassagen ved *R. Mac-Clure.* Overs. af *Svendsen.* Khvn. 1858.
- Oslander u. Schwab.* Römische Dichter in neuen metrischen Uebersetzungen. B. 71—72.

- Osiander u. Schwab.* Griechische Prosaiker in neuen Uebersetzungen. B. 291—297.
- Oversigt over det kongl. danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger i Aaret 1857, Nr. 5—8; 1858, Nr. 1—6.
- A. Petermann.* Mittheilungen über wichtige neue Erforschungen auf dem Gesamtgebiete der Geographie. Gotha 1858, Nr. 5—13; 1859, Nr. 1—4.
- N. M. Petersen.* Bidrag til den danske Litteraturs Historie, IV. Holbergs Tidsalder. Khvn 1858.
- Philander* (Pseudonym). Christelige Vink i philanthropiske Aphorismer. Khvn. 1858. (Foræret af Forfatteren).
- C. Reisz.* Om Bronchotomiens Indikationer (Doctordisp.). Khvn. 1858.
- Revue des deux mondes. Paris 1858. Livr. 12—24; 1859; 1—11.
- Annuaire des deux mondes. Paris 1858.
- H. Rung.* Lærebog til Brug ved Saugunderviisningen i Skoler. 2det Kursus. Khvn. 1858.
- C. F. Schwarzkopf.* Kongelige Resolutioner o. s. v. Geistligheden i Danmark vedkommende. Ny Række IV. B. 1ste og 2det Hefte, V. B. 1ste II. Khvn. 1857—58.
- R. Simesen.* Geometrisk Tegnelære for Skoler. 1ste II. (100 Figurer opklæbede paa Pap) i 3 Exemplarer. 2det Oplag. Flensborg 1854.
- C. V. Smith.* Om Holbergs Levnet og populære Skriifter. Khvn. 1858.
- V. C. E. Sponneck.* Den holsteenske Stændersamling og Forfatningssagen. Khvn. 1859.
- Statistisk Tabelværk. Ny Række. 15de—17de B. Khvn. 1858.
- Meddelelser fra det statistiske Bureau. IV. Samling. Khvn. 1858.
- Statskalenderen for 1859.
- Steenstrup.* Dansk Maanedsskrift. VIII. Bind og anden Række. 1ste Bind. Khvn. 1858—59.
- H. Stephanus.* Thesaurus Græcæ lingvæ. Vol. I. fasc. 7 & VIII. fasc. 6. Paris.
- P. Sye.* Almindelige Danske Ordsprog og korte Lærdomme. Khvn. 1682.
- P. Terpæger.* Ripæ Cimbricæ. Flensborg 1736.
- Chr. Thornum.* Afbildninger til Brug ved Underviisningen i Zoologi. 5 Pl. opklæbede paa Pap.
- Kort Udsigt over det philologisk-historiske Samfunds Virksomhed i Aaret 1857—58 (Foræret af Samfundet).

Nordisk Universitets-Tidsskrift. III. Aargangs 4. H. IV. Aarg. 2det
—4de H.

T. S. *Warncke*. Om Benzoesyrens Indvirkning paa enkelte Sider
af det dyriske Stofskifte o. s. v. (Doctordisp.). Khvn. 1858.

F. L. K. *Weigand*. Wörterbuch der deutschen Synonymen. 2te
Ausg. Mainz 1852. 3 Bind.

Westergaard. Historisk Tidsskrift. 3die Række, I, 1. Khvn.
1858.

V. *Winther*. Færøernes Historie. 1ste og 2det H. Khvn. 1858.

E. E. *With*. Et Bidrag til den differentielle Diagnose af Klappe-
sygdommene i Hjerteret (Doctordisp.). Khvn. 1858.

Zeitschrift für Mathematik u. Physik. 3ter Jahrg. 3—6; 4ter
Jahrg. 1—2. Leipz. 1858—59.

Desuden har Bibliotheket fra Ministeriet modtaget
de sædvanlige i Aarets Løb udgivne Examenslister,
Universitets- og Skoleprogrammer o. s. v., Programmer
fra norske Skoler for 1857 samt preussiske Program-
mer for 1856.

Den naturhistoriske Samling er i Aarets Løb ble-
ven forøget med følgende Gjenstande:

Kjøbte af Konservator Conradsen:

Phalangista vulpina (Hun); udstoppet med Pung og
Kranie. Ny Holland.

Dasyus novemcinctus. Udst. Brasilien.

Didelphis dasigera (Hun); Skelet. Amerika.

Felis javanicus. Kranie. Ostindien.

Dasyus setosus. Kranie.

Aptenodytes demersa; udstoppet med udtaget og ren-
set Vingeskelet. Australien.

Python bivittatus. Kranie. Java.

Alligator lucius. I Spiritus. Mississippi.

Abet og Rygraden af *Squalus* sp. Atlanterhavet.

Cygale sp. I Spir. Brasilien.

Virula Peronii. I Spir. Middelhavet.

Kjøbte underhaanden:

Zygnis chalcidica. I Spir.

Skjold, Kjæber og Arme af en Ommatostrephes sp.

Forærede:

Af Kammerraad Borup:

Acridium migratorium.

Af Restauratør Syberg:

2 Stkr. Jernmalm fra Norge.

Af Adjunkt Koch:

Skallen af Echinus miliaris, } Øresund.
 Gruppe af Balanus balanoides, }
 Hale og Kjæber af Raja radiata.

Af Discipel Borch i IV Klasse:

Rana esculenta.

Disciplenes *Morskabsbibliothek*, der bestyres af Overlærer Dorph, er i Skoleaaret blevet forøget med følgende Bøger:

Et Foraar, Digte af Kaalund. *Debet og Credit*, Roman af Freytag, 1—3 D. *Skizzer* af W. Irving, oversatte af Maribo. *Løvejagten* af Gerard, ved Grove. *Frederik Markham* i Rusland, af Kingston. *Fabler* af Æsop ved H. Winther. *Livsbilleder* anden Samling, af Forf. til Livsbilleder. *Sang og Sagn*, af Ch. Winther. *Alexander Selkirk* eller *den sande Robinson*, historisk Skildring af Saintine, oversat af Max Rolf. *En fattig ung Mand*. *Erindringer* af O. Feuillet, oversat af A. A. *Nye Eventyr og Historier* af H. C. Andersen, 3die Samling. *Harald Tracy* eller *Scener af Livet*, en Fortælling af Forfatteren til Lykkens Yndling. Præsident *Hans Nansen den Ældres Levnet*, af Hammerich (foræret). *Læsebog i Naturlæren for Hvermand*, af Dr. N. I. Berlin (foræret). *Skandinavisk Folkemagazin* for 1858. Universum.

Indtægterne have været:

Juli 1858.	Contingent af 32 Medlemmer . . .	16 Rd.
Jan. 1859.	Dito af 38 Dito	19 —
		35 Rd.

Udgifterne have været:

Underbalance (see Progr. 1858)	8 Rd. 41 Sk.
Boghandler Schmidt i Juli 1858	5 — 40 -
Samme i Jan. 1859	17 — 40 -
Bogbinder Lerche i Mai og Decbr. 1858	4 — 70 -
	35 Rd. 95 Sk.

Skolefesten den 22de Juli 1858.

Den ugunstige Aarstid, paa hvilken den nye Skolebygning blev tagen i Brug, i Forbindelse med flere andre Omstændigheder havde bevirket, at Skolens høitidelige Indvielse og Rektors Indsættelse ikke kunde finde Sted før i Løbet af Sommeren 1858. Det blev da bestemt af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet, at den skulde afholdes i Forbindelse med Offentliggjørelsen af Afgangsexamens og den aarlige Hovedexamens Udfald.

Torsdagen den 22de Juli f. A., Kl. 10—12 Formiddag, fandt da denne Skolehøitidelighed Sted. Den foretoges i Skolens Gymnastiksal, der i denne Anledning var festlig smykket med Grønt, Blomster og Dannebrogspaner. Stiftets høiærværdige Biskop, Dr. theol. *G. P. Brammer*, Cmd. af Db. og Dbmd., holdt Festalen, hvori han udviklede, *hvorvidt vor Tids lærde Skoler bør virke for den æsthetiske Dannelse*, hvorpaa han indviede den nye Skolebygning og, efterat Rektor havde aflagt den befalede Ed, indsatte ham i hans Embede. Derefter holdt Rektor et længere Foredrag, hvori han udtalte sig om Skoleunderviisningens og Skoleopdragelsens Formaal, Midler og Behandling, i Skolens Navn takkede Alle (og da især Byens Commune), som havde virket og bidraget til den nye Skolebygningens Tilblivelse, og bekjendtgjorde den afholdte Examens Udfald. Før og efter Talerne bleve følgende Choraler afsungne af Disciplene.

Før Biskoppens Tale.

Mel. Af Høiheden oprunden er.

I Jesu Navn med Bøn og Lov
 Til Dig, som klæder Mark og Skov,
 Skal hvert et Værk begynde.
 Den grønne Vang og Havets Blaa
 Og alle Himlens Stjerner smaa
 Din Kjærlighed forkynde.
 Hellig er Du, viis og mægtig,
 Og andægtig
 Støvets Øie
 Søger Herren i det Høie.

Du kalder hist fra Lysets Hjem
 Den klare Morgenrøde frem,
 Og Nattens Taage viger,
 Og Sole tændes ved Din Haand,
 Og underfuld Din Hellig Aand
 Ned over Jorden stiger.
 Lad det Lys, Du bød oprinde,
 Veien finde,
 Lad hernede
 Sandheds Rige sig udbrede!

Giv ogsaa, at paa dette Sted
 Et Alter brænde maa i Fred
 Med Lysets rene Flamme!
 At alle vi, som her gaac ind,
 Med Tro og Haab og kjærligt Sind
 Din Naade maae annamme!
 Du, som ene veed at give
 Her i Live
 Fred og Glæde,
 Vær, o Gud! blandt os tilstede!

Efter Skolens Indvielse.

Mel. Hvo veed, hvor nær mig er min Ende.

Guds Fred med Hver, som hid sig nærmer!
 Guds Fred, naar from han vandrer ud!
 Velsign den Haand, som leder, skjærmer!
 Velsign de unge Sjæle, Gud!
 Giv Aandens Spirer Kraft og Fred
 Til Væxt, til Frugt for Evighed!

Lad Sandhed her fra rene Læber
 Til rene Hjerter finde Vei!
 Den Orm, som Sjælens Uskyld dræber,
 Omslynge Kundskabstræet ei!
 Du, som er ene stor og viis,
 Led selv os til Dit Paradiis!

Efterat Rektoren har aflagt Eden.

Mei. Hvo veed, hvor nær mig er min Ende.
 Til Livets Land, til Sandheds Rige
 Der lyser et forklaret Spor,
 Den Sjæl skal Klarheds Vei bestige,
 Som tro til Aandens Fane svor.
 Til friske Væld, i Lysets Vang,
 Vi følge Sandhedsvennens Gang.

Efter Translokationen.

Mei. Nu velan, vær frisk tilmode.
 I Dit Navn og til Din Ære,
 Fader, al vor Gjerning skee!
 Intet vi i Verden lære,
 Lære vi ei Dig at see.
 See vi Dig paa Prøvens Vei
 Aasyn end mod Aasyn ei,
 Som i Speil og mørke Tale
 Dog Dit Billed os lusvale!

Hvad Du planter, kun skal lykkes —
 Kun den Sæd, Du saaer, er god;
 Men hver Spire skal oprykkes,
 Som ei har i Dig sin Rod.
 Gud! hvor Sjælen Dig ei fandt,
 Blev al Verdens Viisdom Tant.
 Lad vor Kundskab Frugter bære
 I Dit Navn og til Din Ære!

Om Middagen afholdtes i Rektorboligen et Festmaaltid, hvor flere til Anledningen svarende Skaaler bleve udbragte.

Om Aftenen var der Bal for Skolens Disciple i Klubbens dertil velvilligt indrømmede Lokale. Til

disse Festligheder havde Ministeriet bevilget et Beløb af 400 Rd.

Man havde haabet, at den Indskrift, som skulde vidne om Bygningens Bestemmelse, vilde have været opsat Indvielsesdagen; men tilfældige Omstændigheder hindrede dette. Marmorpladen, som ankom faa Dage efter og blev opsat over Døren ved Hovedindgangen, har følgende Indskrift:

Randers lærde Skole,
opført af Communen
i Aaret 1857.

Samler Eder Skatte,
som Rust og Møl ei fortære.

Skolens mundtlige Afgangsexamen og Hoved- examen

for Aaret 1859

foretages i følgende Orden.

A. Den mundtlige Afgangsexamen.

Tirsdagen den 12te Juli.

- Kl. 8. VII b. Mathematik
- 3. VI. Geographi.

Onsdagen den 13de Juli.

- Kl. 8. VII b. Latin.
- 10. VI. Tydsk.
- 4. VII b. Hebraisk.

Torsdagen den 14de Juli.

- Kl. 8. VII b. Græsk.
- 11. VII b. Naturlære.
- 4. VI. Fransk.

Fredagen den 15de Juli.

- Kl. 8. VII b. Historie.
- 11. VI. Naturhistorie.

Løvdagen den 16de Juli.

- Kl. 8. VII b. Religion.

B. Hovedexamen.

Fredagen den 8de Juli.

- Kl. 8. De fire øverste Klasser latinsk Stil. III—I. Regneopgave.
- 3. Alle Klasser dansk Stil.

Løvdagen den 9de Juli *).

1ste Læseværelse.	2det Læseværelse.
Kl. 8. VI. Latin.	Kl. 8. IV. Fransk.
- 9. VII a. Latin.	- 10. III. Tydsk.
- 11. II. Naturhistorie.	- 3. I. Religion.
- 3. V. Græsk.	
- Kl. 8. V. Mathem. Opg. — Kl. 3. VII a. og VI. latinsk Oversættelse.

*) Under Examen ere Disciplens Skrive- og Tegnebøger for hele Aaret fremlagte til Eftersyn.

Mandagen den 11te Juli.

1ste Læseværelse.	2det Læseværelse.
Kl. 8. II. Dansk.	Kl. 8. V. Geometri.
- 10. I. Geographi.	- 11. IV. Religion.
- 3. VII a. Græsk.	- 4½. III. Latin.
- 4½. V. Fransk.	
Kl. 8. VII a og VI. Mathem. Opgave.	

Tirsdagen den 12te Juli.

Afgangsexamen see ovenfor).	Kl. 8. V. Naturhistorie.
	- 10. IV. Historie.
	- 3. III Religion.

Onsdagen den 13de Juli.

Afgangsexamen see ovenfor).	Kl. 8. II. Geographi.
	- 10. I. Naturhistorie.
	- 12. VII a. Hebraisk.
Kl. 3. V. Tydsk Stil. IV. Mathem. Opgave.	

Torsdagen den 14de Juli.

Afgangsexamen see ovenfor).	Kl. 10. V. Religion.
	- 3. III R. Engelsk.

Fredagen den 15de Juli.

Afgangsexamen see ovenfor).	Kl. 3. IV. Matematik.
--------------------------------	-----------------------

Loverdagen den 16de Juli.

Kl. 8 Afgangsexamen s. o.	Kl. 8. IV. Tydsk.
- 9½. VII a. Historie.	- 10. III. Fransk.
- 11. II. Historie.	- 12. VI. Matematik.
- 3. I. Dansk.	- 3. V. Geographi.

Mandagen den 18de Juli.

Kl. 8. I. Tydsk.	Kl. 8. V. Latin.
- 11. IV. Geographi.	- 11. III. Historie.
- 3. VI. Græsk.	- 3. VII a. Religion.
- 4. II Fransk.	- 5. V. Arithmetik.

Tirsdagen den 19de Juli.

Kl. 8. IV. Latin.	Kl. 11. V. Tydsk.
- 10. III. Geographi.	- 3. II. Tydsk.
- 3. VI. Historie.	- 5. IV. Naturhistorie.
- 5. VII a. Naturlære.	

Onsdagen den 20de Juli.

Kl. 8. VII a. Geometri.	Kl. 8. I. Historie.
- 10. II. Religion.	- 11. III. Naturhistorie.
- 3. VII a. Arithmetik.	- 3. IV. Græsk.
- 5. VI. Religion.	- 4½. V. Historie.

Fredagen den 22de Juli, Kl. 10,
offentliggjøres Udfaldet af de afholdte Prøver.

---

*Til at overvære den mundtlige Deel af Skolens
Prøver samt Offentliggjørelsen af Udfaldet indbydes
herved Enhver, som har Interesse for Skolen.*

Randers lærde Skole den 25de Juni 1859.

H. K. Whitte.

